

BETÆNKNING

VEDRØRENDE

FÆLLESANTENNE ANLÆG M.V.

AFGIVET AF DET AF
MINISTERIET FOR KULTURELLE ANLIGGENDER
DEN 18. FEBRUAR 1966 NEDSATTE UDVALG

BETÆNKNING NR. 459
1967

Indholdsfortegnelse

	Side
I Udvalgets nedsættelse og virksomhed	5
II Beskrivelse af trådfordelingsanlæg og disses anvendelse	
A. Fællesantenneanlæg	6
B. Andre trådfordelingsanlæg	8
III Fællesantenneanlæg og trådfordelingsanlæg i udlandet	
A. Lande uden for Skandinavien	8
B. Skandinavien	
1. Sverige	9
2. Norge	9
IV Den historiske udvikling af fællesantenneanlæg og trådfordelingsanlæg i Danmark	10
V Redegørelse for den nugældende retstilstand med hensyn til fællesantenneanlæg og trådfordelingsanlæg	
A. Radiospredningsloven	13
B. Ophavsretslovgivningen	
1. Beskyttelse af radiofoni- og fjernsynsudsendelser	15
2. Beskyttelse af ophavsmænd	18
3. Beskyttelse af udøvende kunstnere	19
C. Den tekniske lovgivning	21
VI Udvalgets almindelige bemærkninger	22
VII Udkast til lov om fællesantenneanlæg m. v.	24
VIII Bemærkninger til lovudkastet	24
BILAG	
A. Oversigt vedrørende forholdene i udlandet (bilag 1)	
1. Storbritannien	27
2. Vesttyskland	27
3. Holland	28
4. Schweiz	28
5. Belgien	28
6. EBU-principper	29
B. Svensk Radiolov af 30. december 1966 (bilag 2)	30
C. Norsk udkast til ændring af kringkastingsloven af 24. juni 1933 (bilag 3)	32

I. Udvalgets nedsættelse og virksomhed.

Som led i den tekniske udvikling er der i de senere år etableret en række fællesantenneanlæg, over hvilke radiofoni- og fjernsynsudsendelser pr. tråd fordeles til en større kreds af modtagere.

Da de pågældende anlæg har givet anledning til visse juridiske problemer, som er blevet aktualiseret gennem en række forespørgsler, nedsatte ministeren for kulturelle anliggender til nærmere undersøgelse af disse spørgsmål den 18. februar 1966 et udvalg med følgende kommissorium:

»Udvalget har til opgave at undersøge og udarbejde en redegørelse om de problemer, som rejser sig inden for de af radiospredningslovgivningen og ophavsretslovgivningen omfattede områder ved benyttelse af fællesantenneanlæg for ejendomme eller for byområder til produktion og distribution af lokale radio- og fjernsynsprogrammer og til distribution af danske og udenlandske radio- og fjernsynsudsendelser. Forholdet over for den bestående lovgivning og internationale konventioner på de pågældende områder forventes specielt belyst. I sin redegørelse må udvalget tillige pege på de foreliggende muligheder for løsning af eventuelle problemer, som den nuværende lovgivning ikke måtte have taget stilling til.«

Ministeren beskikkede følgende som medlemmer af udvalget:

Fuldmægtig i ministeriet for kulturelle anliggender Edvard Jeppesen (formand)

Fg. sekretariatschef i Danmarks Radio
Axel Fischer

Økonomidirektør i Danmarks Radio
Ejnar Jensen

Fuldmægtig i justitsministeriet
Ole Unmack Larsen

Chefingeniør i generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet Hans Laursen

Som udvalgets sekretær beskikkedes sekretær i ministeriet for kulturelle anliggender
Hans Jacob Kjær

Konsulent i Danmarks Radio Knud Michelsen og overkontrollør i generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet J. F. Pedersen

har på særlige områder ydet sekretæren bistand.

Udvalget har afholdt 26 møder.

Efter anmodning fra udvalget har Danmarks Radio og generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet ved henvendelse til radioorganisationer og post- og telegrafadministrationer i en række lande indhentet oplysninger om anvendelsen af fællesantenneanlæg og andre trådfordelingsanlæg og om de bestemmelser, der måtte være fastsat og oprettelse og drift af sådanne anlæg.

De tilvejebragte oplysninger, der i bearbejdet form er optrykt som bilag 1 til betænkningen, vil nærmere blive omtalt nedenfor.

Udvalget har specielt undersøgt retstilstanden i Sverige og Norge og har gennemgået de betænkninger, der i de pågældende lande er blevet afgivet om ændring af radiolovgivningen, og hvori bl. a. spørgsmålet om regler for etablering og udnyttelse af trådfordelingsanlæg er gjort til genstand for undersøgelse.

I tilslutning til den svenske betænkning (Statens offentliga Utredningar 1965:46), jfr. Kungl. Maj:ts proposition nr. 149 af 28. oktober 1966 med förslag till radiolag, er der den 30. december 1966 i Sverige stadfæstet en ny radiolov (nr. 755), der er optrykt som bilag 2 til betænkningen. Som bilag 3 er optrykt det udkast til ændringer i den norske lov om kringkasting af 24/6 1933, som er indeholdt i indstilling (nr. 1) om omfanget af Norsk rikskringkastings eneret afgivet i 1966 af det af det norske kirke- og undervisningsdepartement nedsatte udvalg til undersøgelse af spørgsmålet om reklame i radio og fjernsyn, og spørgsmålet om privat trådfordeling skal være tilladt (Kringkastingsudvalget).

Da udvalget har været bekendt med, at der i Grønland har været planer fremme om at etablere trådanlæg til fordeling af lokale fjernsynsprogrammer, har udvalget fundet det naturligt at fremsætte enkelte bemærkninger om retsstillingen i Grønland. Det skal i denne forbindelse tilføjes, at udvalget er bekendt med, at ministeren for Grønland påtænker at nedsætte et udvalg til undersøgelse af de tekniske og økonomiske muligheder for indførelse af fjernsyn i Grønland.

II. Beskrivelse af trådfordelingsanlæg og disses anvendelse.

A. Fællesantenneanlæg.

Udvalget har fundet det hensigtsmæssigt indledningsvis at give en kort beskrivelse af fællesantenneanlæg.

Et fællesantenneanlæg består normalt af *antenner, forstærkere og kabelnet med tilslutningsdåser i de enkelte lejligheder.*

Det er i reglen afgørende for god og støjfri modtagning af radiofoni og fjernsyn, at antennerne anbringes højt og frit, og ved fællesantenneanlæg er der basis for at ofre mere på dette forhold end ved antenner for enkeltinstallationer.

Som oftest benyttes forstærkere med adskilte enheder for AM-radiofoni, FM-radiofoni og fjernsyn. Forstærkerne anbringes tæt ved antennerne og eventuelt tillige ude i fordelingsnettet, hvis dette er meget stort.

Forstærkerne og fordelingsnettet dimensioneres således, at der ved tilslutningsdåserne i de enkelte beboelser afleveres tilpas kraftige signaler til modtagerne. For så vidt angår radiofoni vil der sædvanligvis være mulighed for at modtage danske og udenlandske stationer inden for hele det frekvensområde, modtagerne er indrettet for. Ved fjernsyn anvendes som regel en forstærker for hver enkelt kanal (station), der ønskes modtaget. Der benyttes således normalt en retningsantenne og en kanalforstærker for den nærmeste danske TV-station. Endvidere er det i betydelige dele af landet almindeligt at have antenne og forstærker for svensk eller tysk fjernsyn. I visse tilfælde, navnlig hvor der er tale om modtagning på en UHF-kanal, omsættes fjernsynssignalet til en kanal i VHF-området (kanalerne 2-11), hvortil så godt som alle danske modtagere er indrettet.¹⁾ Ved de nuværende programmuligheder volder det ingen vanskeligheder at finde en ledig kanal for denne kanalomsætning, og ved omsætning undgår man at skulle fordyre de enkelte TV-modtagere med

indretning for UHF-kanaler; selv om de fleste fjernsynsmodtagere, der er solgt i de senere år, er forberedt for indsætning af en UHF-enhed, er endnu kun få modtagere udstyret med denne enhed.

Ved fællesantenneanlæg er de elektriske signaler, som afleveres til brugerne, af samme art som de, der afgives fra en almindelig antenne, og modtagningen sker derfor med normale radiofoni- og TV-modtagere. Ved lydradio ville det være muligt hos brugerne at nøjes med en højttaler, som forsynes med et eller flere lavfrekvente programmer fra et centralt modtageranlæg med forstærkere. Dette princip benyttedes ved de radiocentraler, som nærmere er omtalt i afsnit IV, side 10ff. Anlæg af denne art, som ikke er fællesantenneanlæg i almindelig forstand, kræver et trådpar for hvert enkelt program, og det kan være vanskeligt med sådanne anlæg at opnå en fuldt tilfredsstillende lyd kvalitet. Ved fordeling af fjernsyn ville det samme princip kunne anvendes, men herved ville dog kun spares en mindre del af modtageren, og sådanne fordelingssystemer findes såvidt vides heller ikke her i landet.

Den stedfundne udvikling har bekræftet, at fællesantenneanlæg giver de enkelte lyttere eller fjernseere mulighed for en teknisk bedre modtagning, end de ville kunne opnå ved individuelle antenner. Udgiften for den enkelte vil som regel også være mindre, og man undgår en »skov« af antenner på hver enkelt ejendom.

Fællesantenneanlæg har været kendt i mange år og er installeret i mange større ejendomme. Men det var navnlig fjernsynets voldsomme udvikling, der gjorde fællesantenneanlæg til en normal installation i de fleste nye større ejendomme. Bl. a. som følge af boligministeriets ønske om en rimelig teknisk standard af anlæg, hvortil der gives statsstøtte, udfærdigede post- og telegrafvæsenet i 1959 »Normer for antenneanlæg for modtagning af radiofoni og fjernsyn«. Disse normer er af boligministeriet gjort obligatoriske for anlæg, hvortil der ydes statsstøtte samt i visse andre tilfælde, og post- og telegrafvæsenet udfører den nødvendige kontrol, for hvilken der af bygherren svares en nærmere fastsat afgift. Normerne og post- og telegrafvæsenets kontrolfunktion benyttes også i betydelig udstrækning i tilfælde, hvor dette ikke er obligatorisk.

¹⁾ Medens de i løbet af 1950-erne i Danmark og en række andre lande etablerede fjernsynsstationer alle sender på frekvenser i VHF-området omfattende bånd I (41-68 MHz.) og bånd III (174-223 MHz.), må sendestationer for yderligere programmer af frekvensmæssige grunde henlægges til UHF-området omfattende bånd IV/V (470-960 MHz.). I visse dele af Danmark kan udsendelserne fra en svensk og flere vesttyske UHF-sendestationer modtages. Post- og telegrafvæsenet har på fjernsynsstation København etableret en UHF-forsøgssender.

Det bemærkes i denne forbindelse, at der siden 1959 i lejeloven har været optaget regler om lejernes ret til at anbringe antenner på beboelsejendomme, jfr. nu § 55, stk. 2, i lov nr. 23 af 14. februar 1967 om leje. Efter denne bestemmelse er der tillagt lejeren ret til at anbringe sædvanlig radio- og fjernsynsantenne på ejendommen, medmindre en sådan er anbragt ved udlejerens foranstaltning til brug for lejeren, eller udlejeren godtgør, at anbringelse ikke er nødvendig for at opnå tilfredsstillende sædvanlig radio- og fjernsynsmodtagelse. Anbringelsen skal dog foretages således, at den ikke medfører ulempe for ejendommen eller dens beboere, og udlejeren kan i ejendomme med flere lejligheder forlange, at opsætning af radio- og fjernsynsantenne skal ske i form af fællesantenneanlæg, således at andre lejere, der senere ønsker opsætning af antenne, får mulighed for tilslutning mod betaling af en forholdsmæssig andel af udgifterne. Ved antennis opsætning skal udlejerens anvisninger iøvrigt følges. I lejelovens § 55, stk. 4, er det endvidere bestemt, at udlejeren, såfremt han til brug for lejeren anbringer et fællesantenneanlæg for sædvanlig radio- og fjernsynsmodtagelse, som opfylder de af ministeren for offentlige arbejder givne forskrifter, kan forlange, at lejen for samtlige lejligheder og lokaler i ejendommen, som kan gøre brug af anlægget, forhøjes med et beløb svarende til den øgede brugsværdi, jfr. § 15.

Indtil for få år siden anvendtes fællesantenneanlæg så godt som udelukkende i større boligkomplekser, hvor antallet af tilslutninger ligger fra omkring 50 op til nogle hundreder. I de senere år er det imidlertid også blevet almindeligt at etablere fællesantenneanlæg såvel i mindre ejendomme som i grupper af række- og parcellhuse.

I den seneste tid er der givet principiel tilslutning til den tekniske udformning af væsentligt større fællesantenneanlæg. En samlet bebyggelse i Københavns nærhed har et abonnenttal på ca. 1.500, og der foreligger et projekt for forsyning af Rudkøbing fra et enkelt fællesantenneanlæg. I februar 1967 omfattede sidstnævnte anlæg dog foreløbig mindre end hundrede abonnenter i en begrænset del af byen.

Afgørelsen af, om det i det enkelte tilfælde er hensigtsmæssigt at udbygge et fællesantenneanlæg til at omfatte flere ejendomme, vil være betinget af økonomiske og praktiske hensyn, idet udgifterne til forbindelseslinjerne mellem

ejendommene i givet fald må sammenholdes med udgifterne til flere antenneanlæg.

Som omtalt nedenfor side 21 skal planer om oprettelse af anlæg, som omfatter flere ejendomme, forelægges generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet, og det vil i sådanne tilfælde kunne være nødvendigt eller hensigtsmæssigt, at forbindelseslinjerne etableres ved post- og telegrafvæsenets eller vedkommende telefonselskabs foranstaltning.

Store fællesantenneanlæg forudsætter betydelige investeringer i kabler til de enkelte lejligheder og boliger. Det har derfor været overvejet at kombinere kabelanlæggene med de enkelte lejligheds (boligers) telefontilslutninger. Eksempelvis påtænker i England General Post Office at etablere et sådant fællesanlæg for radiofoni, fjernsyn og telefon og eventuelt andre faciliteter i en ny by, der er under planlægning. Det kan således forventes, at fordelingen af radiofoni og fjernsyn i stigende grad vil blive baseret på trådfremføring, hvilket foruden de før nævnte fordele også giver teknisk mulighed for et større antal programmer.

Såfremt fællesantenneanlæg får en betydelig geografisk udstrækning, vil der f. eks. fra grænseområder, hvor nabolandets programmer kan modtages, kunne foretages en fordeling af sådanne programmer til områder, hvor de pågældende programmer ikke eller kun med urimeligt store og bekostelige antenneanlæg kan opfanges ved direkte modtagning.

I Sverige, Schweiz og enkelte andre lande har der i mange år eksisteret såkaldte trådradiosystemer, hvorved det offentlige telefonnet benyttes til højfrekvent overføring (AM i langbølgeområdet) af et eller flere lydprogrammer til modtagning på almindelige eller let modificerede radiomodtagere. Bortset fra Schweiz, hvor modtageforholdene generelt er meget vanskelige, synes systemet at være på retur, måske fordi lyd kvaliteten ikke er så god som den, der kan opnås ved FM.

Fællesantenneanlæg vil også kunne anvendes til fordeling af lokalt indkoblede lyd- og billedprogrammer, der tilføres anlægget i de sædvanlige frekvensområder for radiofoni og fjernsyn; der foregår således ikke nogen overføring ved hjælp af radiobølger. Hvis anlægget er forskriftsmæssigt udført, kan de pågældende programmer derfor kun opfanges af de tilsluttede modtagere.

Det bemærkes, at sådanne lokale programmer nødvendigvis - inden for det pågældende

net - må lægge beslag på frekvenser (kanaler) inden for de begrænsede områder, modtagerne er indrettet for. Der er derfor kun mulighed for et begrænset antal programmer, og der må i givet fald drages omsorg for, at de lokale programmer ikke udelukker eller forstyrrer udefra kommende programmer, som ønskes modtaget.

Muligheden for at indkoble lokale programmer i et fællesantenneanlæg er efter det for post- og telegrafvæsenet oplyste kun benyttet i ganske få tilfælde her i landet. Dansk Blinde-samfund har i et par af sine ejendomme etableret et lokalt lydprogram, som overføres på en frekvens i FM-radiofonibåndet. Herudover er man bekendt med enkelte tilfælde, hvor der i et fællesantenneanlæg omfattende en enkelt ejendom forsøgsvis har været indkoblet et lokalt TV-program.

Såfremt et fællesantenneanlæg kun skal fordele de danske programmer, er det i almindelighed ikke fordelagtigt at lade det omfatte mere end en enkelt eller nogle få nærliggende ejendomme, idet udgiften til lange transmissionslinjer (kabler) let kan blive højere end udgiften til et yderligere antenneanlæg. Det økonomiske balancepunkt kan ligge noget anderledes, når der også fordeles udenlandske programmer, som ofte vil kræve mere kostbare antenner. Det samme gælder, hvis anlægget også skal bruges til fordeling af et lokalt indkoblet program, idet det dertil fornødne studieudstyr m. v. må antages at være så kostbart, at et stort antal tilslutninger vil være nødvendige for at opnå en rentabel drift.

B. Andre trådfordelingsanlæg.

Trådfordelingsanlæg benyttes - foruden i forbindelse med fællesantenneanlæg - til overførel-

se ad elektrisk vej af signaler for styring, kontrol, visuelle eller akustiske meddelelser m. v. eksempelvis i lufthavne, på banegårde, inden for større erhvervsvirksomheder og til undervisningsbrug i skoler og på læreanstalter. Sådanne anlæg udstrækkes som regel ikke ud over en enkelt ejendoms grænser. I de af post- og telegrafvæsenet og de koncessionerede telefonselskaber etablerede ledningsanlæg til almindelige telegraf- og telefonforbindelser kan der dog på visse nærmere fastsatte betingelser lejes ledninger med tilslutning til flere brugere, en mulighed som i dag i udstrakt grad benyttes af banker, forsikringsselskaber og andre til dataoverføring.

Trådfordelingsanlæg af sidstnævnte kategori er også etableret til brug for Metronome Music A/S og andre selskaber med henblik på fordeling af programmer til hoteller, restauranter, arbejdspladser m. v. Disse programmer indeholder ikke tale, men udelukkende såkaldt funktionel musik. Anlæggene er udstrakt til at dække København og en række provinsbyer.

I USA og Canada er der - foreløbig på forsøgsbasis - etableret trådfordelingsanlæg for TV-programmer, som ikke udsendes over TV-sendestationer. Abonnenterne benytter almindelige TV-modtagere koblet til det særlige ledningsnet via en kontrolboks, som registrerer programforbruget af hensyn til betalingen. Når sådanne for abonnenterne ikke helt billige systemer kan bestå i konkurrence med almindelige TV-stationer, til hvilke fjernseerne ikke betaler nogen licensafgift, er det næppe uden sammenhæng med, at der er tale om særligt producerede kvalitetsprogrammer, hvor også friheden for reklamer er gjort til et salgsargument.

III. Fællesantenneanlæg og trådfordelingsanlæg i udlandet.

A. Lande uden for Skandinavien.

Som foran anført har udvalget tilvejebragt oplysninger til belysning af, hvorledes man i en række vesteuropæiske lande har reguleret oprettelsen og driften af fællesantenneanlæg og trådfordelingsanlæg.

På grundlag af det modtagne materiale, der omhandler forholdene i Belgien, England, Holland, Schweiz og Vesttyskland, er der af udvalgets sekretær udarbejdet en oversigt, der er optrykt som bilag 1 til betænkningen. De modtagne oplysninger er suppleret med resultaterne

af den undersøgelse, der i 1965 er foretaget af European Broadcasting Union (EBU) til belysning af udviklingen i medlemslandene med hensyn til trådanlæg til fordeling af fjernsyn,

Fælles for de pågældende lande er, at oprettelse og drift af trådfordelingsanlæg er underkastet en vis regulering fra det offentlige side. Det er normalt landets post- og telegrafvæsen, der udøver kontrol med anlæggene og fastsætter vilkår for disses oprettelse og drift i henhold til den gældende lovgivning, som i alle de nævnte lande bygger på princippet om, at udsendelsesvirksomhed inden for landets grænser kun kan udøves af staten eller i henhold til en af staten udstedt koncession.

I almindelighed kræves der ikke nogen tilladelse til oprettelse af mindre fællesantenneanlæg; i England kan fællesantenneanlæg således frit oprettes, såfremt anlæggene kun omfatter en enkelt ejendom, eller når antallet af tilsluttede modtagere til det enkelte anlæg er mindre end 20, og anlægget ikke drives på kommerciel basis.

I alle de nævnte lande er adgangen til at sende egne programmer over anlæggene enten forbudt eller betinget af en offentlig tilladelse, der ud over en række tekniske betingelser som oftest indeholder vilkår om, at et nærmere fastsat antal af landets officielle programmer skal kunne modtages over anlægget.

Tilladelsen forudsætter endvidere, at der over de enkelte anlæg ikke udsendes reklamestof ud over de indslag, der i visse lande f. eks. Vesttyskland indgår i de officielle programmer, eller indslag, som udsendes af selskaber med koncession til reklamevirksomhed som et led i deres programvirksomhed (ITA i England).

B. Skandinavien.

1. Sverige.

I Sverige er der på grundlag af proposition nr. 149 af 28. oktober 1966 den 30. december 1966 gennemført en ny radiolov (nr. 755), som træder i kraft den 1. juli 1967. Denne lov er optrykt som bilag 2 (side 30).

Efter den hidtil gældende svenske radiolov af 3. maj 1946 (lov nr. 172) fordres der koncession fra staten til benyttelse af »radioanlægning«, hvorved forstås anlæg til overføring af tegn, signaler, skrift, billeder og lyd ved hjælp af radiobølger.

På grundlag af en aftale mellem den svenske

stat og Sveriges Radio A/B er der tillagt dette radioforetagende eneret til radiospredning i Sverige.

Selv om den udsendelsesvirksomhed, hvortil Sveriges Radio A/B herefter har fået eneret, som foran anført har været knyttet til spredning ved hjælp af radiobølger, har man i motiverne til den nye svenske radiolov antaget, at 1946-loven omfatter såvel trådløs spredning som spredning pr. tråd.

I en række tilfælde er der i Sverige meddelt tilladelse til fordeling af lokale programmer over trådanlæg. I Stockholm er der således blevet givet tilladelse til at overføre gudstjenester pr. tråd til sygehuse, alderdomshjem og lign.

Efter den nu gennemførte radiolov, som både regulerer den tekniske anlægsvirksomhed og fastlægger området for programvirksomheden, er der ingen tvivl om, at den eneret til »rundradiosändning«, som i henhold til lovens § 5 er tillagt Sveriges Radio, omfatter såvel trådløs spredning som spredning pr. tråd, jfr. definitionen i lovens § 1, stk. 3, af »rundradiosändning«.

Uden for eneretten falder dels den udsendelsesvirksomhed, som herefter ikke har karakter af »rundradiosändning«, dels udsendelse af stof, hvis indhold ikke er »radioprogram«, således som dette begreb er defineret i § 1, sidste stk.

Ifølge motiverne til loven vil herefter spredning af lokale programmer over trådanlæg til patienter på sygehuse o. lign. steder falde uden for eneretten, ligesom også udsendelser bestemt for et tilstedeværende publikum ved sportsarrangementer. Derimod anses trådfordeling til beboelsesområder eller bydele for omfattet af eneretten.

2. Norge.

I Norge har et udvalg (kringkastingsudvalget) nedsat af det norske kirke- og undervisningsdepartement i november 1966 afgivet en indstilling om omfanget af Norsk Rikskringkastings eneret, i hvilken spørgsmålet om, hvorvidt trådfordeling af private radiofoni- og fjernsynsprogrammer bør være tilladt, er behandlet. Det i denne indstilling fremsatte udkast til en ændring af den norske radiolov er optaget som bilag 3 (side 32).

Efter § 1 i lov nr. 13 af 24. juni 1933 om kringkasting har Norsk Rikskringkasting (NRK) eneret til at oprette og drive stationer og anlæg

til »kringkasting« af mundtlige meddelelser, musik, billeder o. lign.

Den norske lov indeholder ikke nogen definition af begrebet »kringkasting«, og den af kringkastingsudvalget afgivne indstilling giver udtryk for tvivl om, hvorvidt NRK's eneret kun omfatter trådløs udsendelsesvirksomhed, eller om den må antages også at omfatte trådspredning.

Det fremhæves i indstillingen endvidere, at eneretten kun omfatter egentlig programvirksomhed, således at f. eks. benyttelse af fjernsynsapparater opstillet i lufthavne til brug ved meddelelse om flyenes ankomst og afgang falder uden for eneretten, ligesom formentlig også lokal trådfordeling som led i undervisningen f. eks. på universiteter falder uden for eneretten.

Et flertal i kringkastingsudvalget går ind for, jfr. bilag 3, side 32, at kringkastingsloven ændres således, at det af denne klart fremgår, at NRK's eneret omfatter såvel udsendelse ved radiobølger som over tråd. Fra eneretten fore-

slår flertallet undtaget »enkle meldinger«, og i erkendelse af, at der kan være behov for at kunne dispensere fra NRK's eneret, foreslås det, at der i særlige tilfælde kan gives andre end NRK tilladelse til at drive en begrænset udsendelsesvirksomhed. I indstillingen fremhæves i denne forbindelse, at sådan tilladelse bl. a. bør gives i de tilfælde, hvor der foreligger vægtige sociale behov, som ikke kan dækkes af NRK.

Et mindretal på to af kringkastingsudvalgets seks medlemmer går ind for, at der bør tillægges private adgang til trådfordeling af radiofoni og fjernsyn. I stedet for flertallets forslag om en dispensationsadgang foreslår mindretallet en bestemmelse, hvorefter enhver i henhold til koncession skal have adgang til at drive almindelig programvirksomhed over trådfordelingsanlæg; administrativt skal der dog kunne fastsættes vilkår for såvel det tekniske udstyr som for indholdet af det stof, som udsendes over anlægget.

IV. Den historiske udvikling af fællesantenneanlæg og trådfordelingsanlæg i Danmark.

Trådanlæg til fordeling af Danmarks Radios programmer har på et ret tidligt tidspunkt været anvendt her i landet; navnlig i årene indtil den 2. verdenskrig blev sådanne anlæg under betegnelsen *radiocentraler* etableret til fordeling af lydudsendelser til private.

Disse centraler indrettedes således, at der fra et centralt beliggende modtageranlæg blev ført ledninger frem til hver enkelt af centralens abonnenter, der til modtagning af radiostoffet kun behøvede at anskaffe sig en højttaler; såfremt afstanden til modtageranlægget oversteg en vis grænse, måtte der dog hos abonnenten endvidere anvendes en forstærker.

For tilslutning til trådanlægget betalte abonnenterne en årlig afgift til radiocentralens indehaver, ofte en radioforhandler eller installatør, som drev centralen erhvervsmæssigt.

Efter det for udvalget oplyste blev den første radiocentral oprettet på Fanø i 1929. Centralen, som havde hjemsted i Nordby, omfattede på oprettelsestidspunktet 129 abonnenter alle boende på Fanø.

I tidsrummet indtil maj 1933 blev der herefter etableret yderligere 8 radiocentraler, hvoraf den største betjente 550 abonnenter i København, den mindste 9 abonnenter. Det gennemsnitlige antal af tilsluttede abonnenter for centralerne, der for størstepartens vedkommende blev oprettet i landdistrikter, androg ca. 175.

Bekendtgørelse nr. 63 af 25. marts 1926 om afgift for radiomodtagerapparater, der var udfærdiget i henhold til § 2 i lov nr. 45 af 13. marts 1926 om radiospredning, byggede på, at der ved licensbetaling erhvervedes en »tilladelse« til radiomodtagning.

For tilladelsen var der af ministeren fastsat en række »licens-betingelser«, som var aftrykt på licensindbetalingskortenes bagside, og af hvilke følgende skal nævnes:

- »1. Modtagerapparater må ikke udnyttes til modtagelse af andet end rundspredningsstof. Hvis andre radiomeddelelser uforvarende modtages, må de ikke meddeles videre eller udnyttes erhvervsmæssigt.
2. Det rundkastede stof må ikke udnyttes erhvervsmæssigt f. eks. ved mekanisk optagelse (grammofonplader, film o. lign.) eller ved udgivelse i trykken.
3. Benyttelse af højtaler til udsendelse af rundspredningsstoffet i offentlige lokaler som restauranter, kafeer, teatre, biografteatre, varieteer og andre lokaler med åben adgang for publikum må ikke finde sted uden særlig tilladelse fra statsradiofonien.
Sådan tilladelse udkræves også, såfremt rundspredningsstoffet fra et modtagerapparat gennem tråd ønskes videresendt til flere husstande.« (Fremhævet af udvalget).

Med støtte i disse »licens-betingelser« krævedes der tilladelse fra radiatorådet til oprettelse af radiocentraler.

Efter at de væsentligste af de nævnte administrativt fastsatte bestemmelser om lytternes anvendelse af radiospredningsstoffet efter anmodning fra radiatorådet var blevet lovhjemlet i lov nr. 76 af 21. marts 1930 om radiospredning, støttedes kravet om godkendelse på denne lovs § 3, der bl. a. indeholdt følgende bestemmelser:

»Den, der ved erlæggelsen af den under § 2 nævnte afgift har erholdt tilladelse til at benytte et radiomodtagerapparat, har derved kun erholdt ret til ved hjælp af samme at modtage radiospredningsstof.

Hvis andre radiomeddelelser uforvarende modtages, må de ikke meddeles videre eller udnyttes erhvervsmæssigt.

Ej heller er det den pågældende tilladt erhvervsmæssigt at udnytte det rundkastede stof direkte eller indirekte uden forud indhentet tilladelse fra statsradiofonien.«

For alle de her nævnte radiocentraler blev tilladelsen, der gav adgang til »at drive en radiocentral« inden for et nærmere afgrænset område, meddelt på følgende vilkår:

»Der skal af Dem for hvert på centralen installeret radiomodtagerapparat betales sædvanlig radioafgift til statsradiofonien.

Der skal af hver til centralen knyttet abonnent betales sædvanlig radioafgift til statsradiofonien, og De er forpligtet til at give statsradiofonien oplysning om navn og adresse på de til centralen nu

knyttede abonnenter samt senere oplysning om hver af- og tilgang af abonnenter.

De er forpligtet til at holde statsradiofonien underrettet om de til enhver tid gældende abonnementsstakster.

Centralen og de dertil knyttede abonnentanlæg må ikke forstyrre andre bestående anlæg.

De må selv indhente de hos autoriteterne nødvendige tilladelser til etablering af ledninger m. v.

Tilladelsen kan når som helst tages tilbage af statsradiofonien og vil under alle omstændigheder straks bortfalde, såfremt ovenstående bestemmelser ikke nøje overholdes.«

En række klager over, at de oprettede radiocentraler virkede forstyrrende på samtaler over telefonnettet, gav anledning til, at man i foråret 1933 tog de juridiske problemer vedrørende oprettelsen og driften af disse centraler op til nærmere overvejelse i radiatorådet, generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet og ministeriet for offentlige arbejder (indtil 1940 henhørte statsradiofoniens virksomhed i sin helhed under dette ministerium).

Generaldirektoratet indtog det standpunkt, at de oprettede centraler måtte sidestilles med telefonanlæg, og at oprettelse og drift af sådanne trådanlæg uden samtykke fra ministeren for offentlige arbejder derfor var i strid med lov nr. 84 af 11. maj 1897 om telegrafer og telefoner, der hjemler staten eneret til anlæg og drift af telefoner.

Radiatorådet henviste til, at radiocentralerne ikke kunne sidestilles med telefonanlæg, idet de ikke som disse var indrettet til samtaler, men kun til fremførelse af udsendelser af et forudbestemt indhold, i hvilken forbindelse man endvidere pegede på, at den modtagende part var afskåret fra at fremkomme med tilkendegivelser.

I ministeriet for offentlige arbejder (departementet) synes man at have lagt vægt på, at centralernes virksomhed var dobbelt i den forstand, at den omfattede såvel en modtagende som en spredende funktion, for hvilke der gjaldt forskellige bestemmelser og kompetencer.

Ministeriets opfattelse synes således at have været, at radiatorådets kompetence kun omfattede modtagning af radiostoffet, for hvilken statsradiofonien kunne fordre licensafgift erlagt, og for hvilken der kunne opstilles betingelser, herunder regler om benyttelsen af det modtagne programstof.

På grundlag af en fortolkning af den dagældende radiospredningslov sammenholdt med lo-

ven af 11. maj 1897 om telegrafer og telefoner, lov nr. 99 af 19. april 1907 om trådløse telegrafer samt lov nr. 166 af 1. maj 1923 om trådløse telefoner nåede ministeriet til det resultat, at der med henblik på centralernes spredende funktion krævedes godkendelse fra ministeriet til oprettelse og drift af radiocentraler.

I overensstemmelse hermed er ansøgninger om tilladelse til oprettelse af nye eller udvidelse af bestående radiocentraler efter maj 1933 blevet forelagt såvel radiatorrådet som ministeriet.

I de følgende år anmodede en række af de bestående radiocentraler om tilladelse til at udvide antallet af tilsluttede abonnenter, men i langt det overvejende antal tilfælde blev ansøgningerne afslået.

I 1937 blev der dog givet tilladelse til, at en radiocentral, der i forvejen var etableret i København, forsøgsvis udvidede sit geografiske område til at omfatte en række byområder, herunder bl. a. et område, som begrænsedes af St. Kongensgade, Østervoldgade, Sølvgade, Kronprinsessegade og Gothersgade, hele Christianshavn samt et nærmere afgrænset område på Amager iøvrigt.

Tilladelsen blev givet på bl. a. følgende vilkår:

»Forinden anlægget påbegyndes, skal samtlige planer vedrørende indretning af centraler og ledningsnettet forud godkendes af generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet og elektricitetsrådet, ligesom der ikke efter anlæggets fuldførelse kan foretages ændringer deri uden godkendelse af de nævnte myndigheder.

Selskabet må ikke foranstalte udsendelser med eget program eller overhovedet lade tilslutte mikrofon til ledningsnettet og skal efterkomme enhver ordre fra ministeriet for offentlige arbejder eller fra en af dette bemyndiget person med hensyn til såvel, hvilke programmer der må udsendes, som de tekniske kontrolforanstaltninger, der ønskes foretaget.

Statsradiofoniens udsendelser skal gengives uforkortet i al den tid, de udsendes. Over de ledninger, som er bestemt for statsradiofoniens udsendelser, må aldrig udsendes andet end disse.

Kvaliteten af gengivelsen af udsendelserne skal være så god, som teknikens standpunkt gør det muligt, og styrken skal være tilstrækkelig stor.»

I tilslutning hertil blev det endvidere anført, at post- og telegrafvæsenet for selskabets regning etablerede de anlæg, der udkrævedes, for at statsradiofoniens udsendelser kunne tilføres selskabet.

Med hensyn til fordeling af udenlandske pro-

grammer over anlægget meddelte post- og telegrafvæsenet, at man for selskabets regning ville etablere de anlæg, »der udkræves, for at de udenlandske radiofoniudsendelser, hvortil der af ministeriet for offentlige arbejder måtte blive givet tilladelse, kan tilføres selskabets anlæg i de godkendte fødepunkter.«

Motiveringen for, at man imødekom dette andragende på de angivne vilkår, synes at have været, at der gennem en udvidelse som foreslået ville blive skabt bedre modtageforhold i et byområde, hvor de eksisterende modtagemuligheder var ringe.

Da selskabet imidlertid ikke så sig i stand til at fremskaffe den fornødne kapital, indskrænkedes udvidelsen til kun at skulle omfatte området på Amager, men på grund af verdenskrigens udbrud i 1939 blev ej heller denne udvidelse ført ud i livet.

Efter befrielsen fremsatte det pågældende selskab atter anmodning om tilladelse til at gennemføre en geografisk udvidelse af virkeområdet. Denne ansøgning blev imidlertid ikke imødekommet, idet man bl. a. synes at have lagt vægt på, at den tekniske udvikling - herunder især anvendelsen af ultrakorte bølger - havde muliggjort tilfredsstillende modtagning i de omhandlede byområder uden trådfordelingsanlæg.

Den seneste ansøgning om tilladelse til oprettelse af en radiocentral blev forelagt undervisningsministeriet i 1957, da et engelsk firma ansøgte om koncession til at drive en radiocentral omfattende et område i Storkøbenhavn.

Denne ansøgning adskiller sig fra de tidligere omtalte ved ud over trådfordeling af lydradioens udsendelser tillige at omfatte en ansøgning om tilladelse til trådfordeling af fjernsynsudsendelser.

Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet udtalte herom følgende:

»For fjernsynets vedkommende kan et distributionssystem efter generaldirektoratets opfattelse kun have mulighed for at være hensigtsmæssigt i store ejendomskomplekser eller beboelseskvarterer, hvor god modtagning ikke kan sikres på rimelig måde ved individuelle antenner, og en eventuel koncession bør begrænses til sådanne tilfælde. Man må dog i denne forbindelse gøre opmærksom på, at oprettelse af et radiodistributionsanlæg inden for en enkelt ejendoms grænser næppe kræver nogen tilladelse fra staten. Der har således i mange år været etableret fællesantenneanlæg med højfrekvent overføring af de samlede radiofoniområder, uden at der har været indhentet særlig tilladelse hertil.«

Efter at radiorådet havde tilsluttet sig generaldirektoratets standpunkt, afslog undervisningsministeriet ansøgningen ved skrivelse af 2. maj 1957 under henvisning til, »at der efter de nu for ministeriet foreliggende oplysninger og erklæringer ikke her i landet og specielt i Storkøbenhavn kan antages at være noget særligt behov for en flere ejendomme omfattende distribution af radiofoni- og fjernsynsprogrammer pr. tråd, idet modtageforholdene de allerfleste steder er så gode, at tilfredsstillende modtagning kan opnås med simple antenner.«

Sammenfattende kan det således fastslås, at der ved afgørelserne synes at være blevet lagt vægt på, om et påtænkt trådanlæg i det konkrete tilfælde ville kunne forbedre bestående modtageforhold, ligesom man — især i 30'erne — har taget hensyn til, at radiocentralerne ville virke besparende for den enkelte lytter med hensyn til anskaffelse af modtageapparat.

Godkendelserne har været knyttet til opfyldelsen af visse nærmere fastsatte vilkår, hvorunder bl. a. kan nævnes, at der over anlæggene ikke måtte udsendes andre end de officielle programmer, at alle tilsluttede abonnenter svarede licensafgift, samt at anlæggene etableredes på en sådan måde, at de ikke virkede forstyrrende på andre bestående tekniske anlæg (telefonanlæg m. v.).

Medens post- og telegrafvæsenet med støtte i loven om telegrafer og telefoner har beholdt sig at opstille vilkår for godkendelse af trådanlæg, har Danmarks Radio — indtil 1930 på grundlag af licensvilkårene og efter dette tidspunkt og indtil 1. oktober 1961 i henhold

til de forskellige radiospredningsloves bestemmelser — haft visse beføjelser med hensyn til det udsendte stof, idet der til erhvervmæssig udnyttelse af programmerne fordredes tilladelse fra Danmarks Radio.

Som nærmere omtalt i afsnit V er forbudet imod erhvervmæssig benyttelse af Danmarks Radios udsendelser efter 1. oktober 1961 indarbejdet i § 48 i lov nr. 158 af 31. maj 1961 om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker.

I forhold til de ovenfor nævnte radiocentraler er de fællesantenneanlæg, som anvendes i dag langt mere udbredte. Hertil kommer, at anlæggene synes at frembyde en væsentlig større kommerciel interesse end radiocentralerne; denne interesse knytter sig til anlæggenes eventuelle benyttelse til udsendelse af specielle programmer — navnlig fjernsynsprogrammer — udarbejdet netop med sigte på fordeling over trådanlæg.

Det kan i denne forbindelse oplyses, at udvalget er bekendt med, at der på et vist tidspunkt har foreligget planer om at udnytte et fællesantenneanlæg i Rødovre til fordeling af lokale fjernsynsprogrammer til et større antal private beboelseslejligheder i en række ejendomme. Ifølge det for udvalget oplyste har det været tanken i to ugentlige sendetider tidsmæssigt placeret forud for Danmarks Radios daglige sendetid at fordele lokalt programstof, der ud over reklameindslag bl. a. skulle omfatte spillefilm, børneudsendelser og oplysende udsendelser.

V. Redegørelse for den nugældende retstilstand med hensyn til fællesantenneanlæg og trådfordelingsanlæg.

A. Radiospredningsloven.

Efter § 1 i lov nr. 215 af 11. juni 1959 om radiospredning er Danmarks Radio en selvstændig offentlig institution, der har eneret på radiospredning omfattende såvel radiofoni som fjernsyn.

Af lovteksten fremgår det ikke direkte, hvad der nærmere skal forstås ved udtrykket »radiospredning«, men i bemærkningerne til § 1 i lovforslaget (Folketingstidende 1958-59, tillæg A, spalte 2317) hedder det bl. a.:

»Formuleringen er i overensstemmelse med det allerede i telekommunikationsloven af 12. april 1949 § 1, stk. 2, anførte. »Radiospredning« som fællesbetegnelse for lydradio og fjernsyn er ligeledes i overensstemmelse med den internationale telekommunikationskonvention, (vedtaget i Buenos Aires i 1952), der definerer radiospredningstjeneste som radiotjeneste, der foretager udsendelser bestemt til at modtages direkte af offentligheden i almindelighed. Denne tjeneste kan omfatte lyd-, fjernsyns- eller faksimileudsendelser eller andre arter af udsendelser. Man finder, at Danmarks Radio fortsat bør have eneret på radiospredning i Danmark, og at dette bør fastslås udtrykkeligt i loven.«

Ifølge § 1 i telekommunikationsloven af 1949 har staten eneret på anlæg af enhver art til sending og modtagning af radiobølger, og i telekommunikationskonventionen af 1952 defineres radiotjeneste som telekommunikation ved hjælp af Hertz'ske bølger, der i samme konvention atter er defineret som elektromagnetiske bølger med frekvenser mellem 10 KHz og 3.000.000 MHz.

På grundlag af denne afgrænsning af udtrykket »radiospredning« synes det mest nærliggende at antage, at Danmarks Radios eneret er begrænset til den udsendelsesvirksomhed, der finder sted ved hjælp af radiobølger.

Den første radiospredningslov (lov nr. 45 af 13. marts 1926) bemyndigede i § 1 ministeren for offentlige arbejder til at leje eller erhverve og drive en centralstation for statens radiospredning og fornødne lokalstationer.

Af bemærkningerne til lovforslaget (Rigsdagstidende 1925-26, tillæg A, spalte 3097) fremgår, at formålet med denne lov især var at bringe radiospredningen ind i faste økonomiske og administrative rammer og muliggøre, at der gennem en teknisk udbygning af de bestående radioanlæg sikredes lytterne bedre modtageforhold.

Loven bygger ifølge bemærkningerne (spalte 3095) på, at staten i henhold til lov nr. 99 af 1907 om trådløse telegrafer, jfr. lov nr. 166 af 1. maj 1923 om trådløse telefoner, har eneret på anlæg og drift af trådløse radiostationer. Der henvises i denne forbindelse til bemærkningerne til disse love. I bemærkningerne til 1923-loven er bl. a. anført (Rigsdagstidende 1922-23, tillæg A, spalte 5265):

»På grund af det ringe antal bølgelængder, der ved international ordning af radiotelegraf- og telefonforholdene kan ventes stillet til rådighed for de enkelte lande og særlig de mindre lande, er det en absolut nødvendighed, at staten får fuld rådgig-

hed over udnyttelsen af de pågældende bølgelængder, for at den kan sikre den uforstyrrede gennemførelse af den del af den trådløse trafik, hvis besøgelse nødvendigvis må påhvile staten.«

Af bemærkningerne til 1926-loven fremgår det imidlertid, at man som led i bestræbelserne for at bringe radiospredningen i faste rammer ved siden af hensynet til anlæggenes udbygning også har lagt vægt på en vis kontrol med programspredningen i videste forstand. I bemærkningerne (Rigsdagstidende 1925-26, tillæg A, spalte 3099 og 3100) er således anført følgende:

»Ministeriet må endvidere af mange grunde anse det for det eneste naturlige og for nødvendigt, at staten bevarer fuldt herredømme over radiospredningen. I så henseende kan iøvrigt oplyses, at såvel i Sverige som i Tyskland, hvor programtjenesten besørges af private selskaber, er det staten, der leder den tekniske drift, d.v.s. besørger udsendelsen, herunder anlæg og drift af stationerne. I radiatorådet bestående af repræsentanter for alle interesserede parter, staten, pressen, lyttere, kunstnere og forfattere samt radioindustrien, vil man utvivlsomt have en ligeså initiativrig og navnlig langt mere alsidig og til alle sider mere hensyntagende ledelse af programtjenesten, end noget privat selskab vil kunne påregne. Under disse omstændigheder at overlade enten programtjenesten som i Sverige og Tyskland eller hele radiospredningen som i England til private selskaber synes hverken rigtigt eller forsvarligt.«

I overensstemmelse hermed bestemmes det i loven, at radiatorådet fastsætter de almindelige principper, der skal gælde for programmerne for statens radiospredning, ligesom rådet er ansvarligt for, at programmerne er af alsidig, kulturel og oplysende art.

De senere radiospredningslove indeholder i forhold til 1926-loven på dette punkt kun ændringer af formel karakter.

Udvalget finder, at de hensyn til kontrol med programspredningen, der som ovenfor fremhævet ligger til grund for 1926-loven, i ikke uvæsentligt omfang gør sig gældende også i relation til trådspredning.

Til trods herfor, og selv om det må antages, at man ved udarbejdelsen af radiospredningslovene næppe har overvejet spørgsmålet om trådspredning, er det udvalgets opfattelse, at eneretten efter radiospredningsloven kun kan antages at omfatte trådløs udsendelsesvirksomhed; efter bestemmelsens ordlyd og bemærkningernes henvisning til telekommunikationslovgivningen og de til grund herfor liggende definitioner vil det næppe være muligt ved en

analogisk fortolkning af bestemmelsen at fastslå, at Danmarks Radios eneret skulle omfatte også trådspredning.

I overensstemmelse hermed mener udvalget, at det næppe med støtte i radiospredningslovens § 1 vil være muligt at gribe regulerende ind over for trådfordelingsanlæg.

Efter § 15, stk. 2, i lov nr. 215 af 11. juni 1959 om radiospredning har den danske stat i Grønland eneret på radiospredning omfattende såvel radiofoni som fjernsyn.

Da udtrykket radiospredning i denne bestemmelse må forstås på samme måde som i lovens § 1, vil det næppe heller være muligt i medfør af § 15, stk. 2, at gribe regulerende ind over for oprettelse og drift af trådfordelingsanlæg i Grønland.

B. Ophavsretslovgivningen.

1. Beskyttelse af radiofoni- og fjernsynsudsendelser.

a) Lov nr. 158 af 31. maj 1961 om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker indeholder i § 48 følgende regler om beskyttelse af radiofoni- og fjernsynsudsendelser:

»En lyradio eller fjernsynsudsendelse må ikke uden radio- eller fjernsynsforetagendets samtykke udsendes af andre. Den må ej heller uden sådant samtykke affotograferes eller optages på grammofoonplade, bånd, film eller anden indretning, ved hjælp af hvilken den kan gengives, eller i erhvervsøjemed gøres tilgængelig for almenheden.

Er en udsendelse affotograferet eller optaget som i stk. 1 anført, må den ikke uden foretagendets samtykke overføres til en anden indretning, der kan gengive den, førend 25 år er forløbet efter udgangen af det år, da udsendelsen fandt sted.

Bestemmelserne i § 11, stk. 1, § 14, stk. 1, §§ 17, 20 og 21 samt i § 22, stk. 2 og 3, finder tilsvarende anvendelse.«

Bemærkningerne til § 48 i lovforslaget (Folketingstidende 1959-60, tillæg A, spalte 2769) indeholder følgende:

»Allerede efter gældende ret nyder radio- og fjernsynsudsendelser en ret vidtgående beskyttelse, idet det i § 11, stk. 2, i lov nr. 215 af 11. juni 1959 om radiospredning er bestemt, at Danmarks Radios udsendelser ikke må udnyttes erhvervsmæssigt uden radioens samtykke. For så vidt angår den grønlandske radio er ministeren for Grønland efter lovens § 15 bemyndiget til at fastsætte regler om erhvervsmæssig udnyttelse af det i Grønland rundkastede stof.

I alle de forslag, der i de senere år har været fremsat om en international regulering af de såkaldte »droits voisins« har radiofoniernes beskyttelse været behandlet i sammenhæng med beskyttelsen af de udøvende kunstnere og grammofoon-

dustrien. Under hensyn hertil finder man det rigtigst at foreslå radiospredningslovens bestemmelser om radiofonibeskyttelsen overført til ophavsretsloven og udformet efter de retningslinjer, der må forventes at blive anlagt i en kommende konvention, omfattende det pågældende beskyttelsesområde. Herved vil man også opnå overensstemmelse med de andre nordiske lande, der alle optager bestemmelserne herom i ophavsretslovsforslagets kap. V.

Til støtte for en beskyttelse af radio- og fjernsynsudsendelser kan anføres lignende grunde som dem, der motiverer beskyttelsen af grammofoonoptagelser etc.

Det bør i princippet være forbudt at videreudsende eller at foretage inspiceringer af radioens eller fjernsynets udsendelser, når samtykke til en sådan udnyttelse af udsendelser ikke foreligger fra vedkommende radiofoni. Tilsvarende gælder med hensyn til affotografering af udsendelser »fra skærmen«. I den internationale diskussion har radiofonierne tillige fremsat krav om et forbud mod, at fjernsynsudsendelser vises offentligt uden fjernsynsselskabets samtykke. Man har navnlig henvist til, at del: for selskaberne i mange tilfælde vil være umuligt at opnå tilladelse til udsendelse af sportsbegivenheder eller underholdningsarrangementer, hvis de ikke er i stand til at udøve kontrol med den offentlige forevisning af udsendelserne i biografer o. lign. lokaler. Ud fra den almindelige begrundelse for radiofonibeskyttelsen vil der antagelig heller ikke kunne rejses indvendinger mod, at en forbudsret som den sidst berørte tillægges fjernsynsselskaberne.

Paragraffens stk. 1 er udformet i overensstemmelse med foranstående, idet man dog i overensstemmelse med den gældende bestemmelse i radiospredningsloven kun kræver samtykke til den offentlige forevisning, når denne sker i erhvervsøjemed.

Bestemmelserne i § 48 gælder umiddelbart kun radio og fjernsynsudsendelser, der finder sted i Danmark, men de vil ved kgl. anordning i medfør af § 60 kunne gøres anvendelige på udenlandske udsendelser under forudsætning af gensidighed. En tilsvarende mulighed findes ikke efter radiospredningsloven.«

Den beskyttelse, der omhandles i § 48, er en beskyttelse af radiofoni- og fjernsynsudsendelser som sådanne, hvilket indebærer, at beskyttelsen er uafhængig af arten af det programstof, som er genstand for udsendelse. Heri ligger, at ikke blot en udsendelse af litterære og kunstneriske værker, men tillige en udsendelse af andet programstof som f. eks. politiske debatter, børskurser og sportsarrangementer er omfattet af beskyttelsen.

b) Som anført i bemærkningerne til lovforslaget har man ved udarbejdelsen af dette været bekendt med de retningslinjer for beskyttelsen af de såkaldte »droits voisins«, som blev anlagt i den internationale konvention om be-

skyttelse af udøvende kunstnere, fremstillere af fonogrammer samt radio- og fjernsynsforetagender, der blev undertegnet i Rom den 26. oktober 1961 (Romkonventionen).

Ved kgl. resolution af 15. december 1964 har Danmark ratificeret denne konvention, jfr. bekendtgørelse nr. 77 af 11/10 1966 (Lovtidende C 1962, side 370), og ved kgl. anordning nr. 365 af 23. september 1965 er § 48 gjort anvendelig i relation til konventionens øvrige deltagerlande.¹⁾

Efter konventionen er Danmark forpligtet til at yde udsendelser fra radiofoni- eller fjernsynsforetagender i de andre konventionslande samme beskyttelse som den, der ydes udsendelser fra radiofoni- og fjernsynsforetagender her i landet.

c) Det bør endvidere nævnes, at Danmark ved kgl. resolution af 28. september 1961, jfr. bekendtgørelse nr. 43 af 9. august 1962 (Lovtidende C 1962, side 199) havde ratificeret den europæiske overenskomst om beskyttelse af fjernsynsudsendelser af 22. juni 1960. Ved kgl. anordning nr. 303 af 5. oktober 1961 er § 48 blevet sat i kraft i relation til fjernsynsudsendelser, som finder sted i overenskomstens deltagerlande.²⁾

Denne overenskomst pålægger det enkelte deltagerland forpligtelse til at yde en vis mindste beskyttelse af fjernsynsudsendelser fra radio- og fjernsynsforetagender i de andre deltagerlande og til normalt at yde samme beskyttelse som den, der tilkommer fjernsynsudsendelser fra landets egne radio- eller fjernsynsforetagender. Ved Danmarks ratifikation af overenskomsten er man gået ud fra, at ophavsretslovens § 48 opfylder de konventionsmæssige forpligtelser.

Overenskomsten åbner udtrykkelig adgang til at tage forbehold med hensyn til beskyttelsen imod udsendelsernes spredning til offentligheden pr. tråd, men i modsætning til Norge har hverken Danmark eller Sverige benyttet sig af denne mulighed. Ved en protokol af 22. januar 1965, som er undertegnet af Danmark samme dato, jfr. bekendtgørelse nr. 59 af 20. maj 1965 (Lovtidende C 1965, side 566), er ad-

gangen til at tage forbehold blevet begrænset således, at der maksimalt vil kunne tages forbehold om undladelse af beskyttelse for så vidt angår 50 % af den gennemsnitlige ugentlige varighed af udsendelsestiden.

d) Ved fortolkningen af ophavsretslovens § 48 er det naturligt at sondre mellem de forskellige former for benyttelse, der ydes beskyttelse imod.

1° Efter § 48, stk. 1, 1. punktum, må en lydradio- eller fjernsynsudsendelse ikke uden samtykke fra radio- eller fjernsynsforetagendet udsendes af andre.

Da dette forbud ikke er begrænset til udsendelse, som sker på bestemt angivne måder, men efter sin ordlyd er ganske generelt, må det antages, at det omfatter såvel udsendelse, der sker ved radiobølger, som udsendelse over tråd. Dette er da også udtrykkeligt fremhævet i forarbejderne til den tilsvarende bestemmelse i den svenske ophavsretslov.

Efter udvalgets opfattelse må det imidlertid anses for tvivlsomt, i hvilket omfang den fordeling af radiofoni- eller fjernsynsudsendelser, som finder sted over fællesantenneanlæg, må antages at indebære, at udsendelserne »udsendes af andre« i den i bestemmelsen forudsatte forstand.

Selv om der som beskrevet ovenfor side 6 ff. i et fællesantenneanlæg indgår en eller flere forstærkere, hvorigennem de signaler, som modtages med anlæggets antenner, »udsendes« til de radio- og fjernsynsmodtagere, der er tilsluttet anlægget, finder udvalget, at det efter en sproglig fortolkning af bestemmelsen i almindelighed ville forekomme mindre naturligt at betragte fordeling af radiofoni- eller fjernsynsudsendelser over fællesantenneanlæg som omfattet af bestemmelsen. Det må i denne forbindelse understreges, at fællesantenneanlæg i den form, hvori sådanne anlæg hidtil er etableret her i landet, i ganske overvejende grad er oprettet for at forbedre modtageforholdene og ikke udnyttes i erhvervsmæssigt øjemed.

Heller ikke formålet med bestemmelsen, der som beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget, jfr. ovenfor side 15, er udformet i overensstemmelse med principperne i Romkonventionen, tilsiger efter udvalgets mening en sådan fortolkning.

På denne baggrund vil udvalget være tilbøjeligt til at mene, at udsendelsesforbuddet i § 48, stk. 1, 1. punktum, næppe kan antages at omfatte fordeling af radiofoni- eller fjernsynsud-

¹⁾ Pr. 1. maj 1967 havde følgende lande tilsluttet sig konventionen: Brasilien, Congo, Tjsekoslovakiet, Danmark, Ecuador, Vesttyskland, Mexico, Nigeria, Sverige og England.

²⁾ Pr. 1. maj 1967 var bl. a. følgende lande tilsluttet overenskomsten: Danmark, Frankrig, Sverige og England.

sendelser over almindelige fællesantenneanlæg, når udsendelserne ikke herved gøres tilgængelige for en videre kreds end den, de er bestemt for, eller som i forvejen har mulighed for at modtage dem.

En sådan forståelse af bestemmelsen indebærer, at fordeling af udsendelser fra Danmarks Radio over anlæg som de nævnte overalt i landet kan ske uden tilladelse fra Danmarks Radio, og at udenlandske radiofoni- eller fjernsynsudsendelser ligeledes uden særlig tilladelse vil kunne fordeles over sådanne anlæg inden for de geografiske områder i landet, som i forvejen er dækket af de pågældende sendere. Derimod vil fordeling af udenlandske udsendelser til andre områder uden tilladelse fra vedkommende radioforetagende kunne være i strid med udsendelsesforbudet. Om dette er tilfældet, må formentlig bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde under hensyntagen til størrelsen og arten af den kreds, hvortil fordelingen sker.

Udvalget, der ved den her anlagte fortolkning af § 48, stk. 1, 1. punktum, som ovenfor nævnt har haft fællesantenneanlæg i den hidtil kendte form for øje, mener sig ikke på grundlag af bestemmelsens ordlyd og forarbejder i stand til at udtale sig om, hvorvidt fordeling af radiofoni- eller fjernsynsudsendelser over fællesantenne- eller trådfordelingsanlæg, der måtte blive iværksat i erhvervmæssigt øjemed, må antages at ville være omfattet af det i bestemmelsen indeholdte forbud i videre omfang end overfor angivet; som nedenfor nævnt vil bestemmelsen i § 48, stk. 1, 2. punktum, sidste led, muligvis kunne anvendes på virksomhed af denne art.

2° Første led af § 48, stk. 1, 2. punktum, hvorefter en lydradio- eller fjernsynsudsendelse ikke uden samtykke må affotograferes eller optages på grammofonplade, bånd, film eller anden indretning, ved hjælp af hvilken den kan gengives, giver med de i § 48, stk. 3, angivne undtagelser beskyttelse imod, at udsendelserne overføres på mekaniske gengivelsesmidler. Som anført i bemærkningerne til § 48 (foran side 15) falder bl. a. indspilninger af radioens eller fjernsynets udsendelser samt affotografering af udsendelser »fra skærmen« ind under dette led i § 48. Denne bestemmelse forbyder således, at der uden samtykke fra vedkommende radiofoni- eller fjernsynsforetagende foretages optagelser af radiofoni- eller fjernsynsudsendelser med henblik på udsendelse

over et fællesantenne- eller trådfordelingsanlæg.

3° Forbudet i sidste led af § 48, stk. 1, 2. pkt., imod, at radiofoni- og fjernsynsudsendelser i erhvervmæssigt øjemed gøres tilgængelige for almenheden, må ses i sammenhæng med den tidligere bestemmelse i § 11, stk. 2, i lov nr. 215 af 11. juni 1959 om radiospredning, hvorefter Danmarks Radios udsendelser ikke måtte udnyttes erhvervmæssigt.

Som det fremgår af bemærkningerne til § 48 sigter den heromhandlede bestemmelse på at beskytte radio- og fjernsynsforetagender imod, at deres udsendelser i erhvervsøjemed vises offentligt i f. eks. biografier og lign. steder.

Den tilsvarende svenske bestemmelse har følgende ordlyd: »Utan sådant samtycke må ej heller televisionsutsändning återgivas för allmänheten i biograf eller därmed jämförlig lokal«.

Om den praksis, der på grundlag af radiospredningslovens § 11, stk. 2, har udviklet sig, bemærkes, at Danmarks Radio ved sin administration af bestemmelserne vedrørende beskyttelse imod udsendelsernes erhvervmæssige udnyttelse ikke er skredet ind over for den direkte offentlige gengivelse af radiofoni- og fjernsynsudsendelser, der finder sted i offentlige lokaler som f. eks. restauranter, når adgangen til disse lokaler kan ske uden betaling. Hvor adgangen til de pågældende lokaler derimod har været betinget af betaling, selv om denne som f. eks. i biografteatre primært sker i anden anledning, har man fastholdt, at radioens tilladelse skulle indhentes, og for så vidt angår fjernsynsudsendelser har tilladelse i sådanne tilfælde kun været givet i meget begrænset omfang for særlige udsendelser.¹⁾

Bestemmelsen synes således især at skulle yde beskyttelse imod, at radiofoni- og fjernsynsudsendelser fremføres for en tilstedeværende offentlig kreds af personer, og efter formuleringen af § 48, stk. 1, som helhed må det formentlig efter almindelige fortolkningsregler være naturligt som udgangspunkt at antage, at sidste led af 2. punktum ikke tager sigte på de tilfælde, hvor offentliggørelsen finder sted i form af udsendelsesvirksomhed. I betragtning af, at den danske bestemmelse ikke som den tilsvarende svenske bestemmelse er begrænset til nærmere angivne former for offentliggørelse, anser udvalget det imidlertid ikke for udelukket, at bestemmelsen vil kunne anvendes

¹⁾ Jfr. iøvrigt bekendtgørelse nr. 92 af 17. marts 1966 om offentlige film- og fjernsynsforevisninger.

også på den form for offentliggørelse, der sker ved udsendelse, jfr. herved ophavsretslovens § 2, stk. 3.

2. Beskyttelse af ophavsmænd.

Ophavsretsloven indeholder i § 2 følgende bestemmelser:

»Ophavsretten medfører, med de i denne lov angivne indskrænkninger, eneret til at råde over værket ved at fremstille eksemplarer af det og ved at gøre det tilgængeligt for almenheden, i oprindelig eller ændret skikkelse, i oversættelse, omarbejdelse i anden litteratur- eller kunststart eller i anden teknik.

Som fremstilling af eksemplarer anses også det forhold, at værket overføres på indretninger, som kan gengive det.

Værket gøres tilgængeligt for almenheden, når det fremføres offentligt, eller når eksemplarer af det udbydes til salg, leje eller lån eller på anden måde spredes til almenheden eller vises offentligt. Som offentlig fremførelse anses også fremførelse i en erhvervsvirksomhed, der finder sted for en større kreds, som ellers måtte anses som ikke-offentlig.«

Efter § 2 kræves der således samtykke fra ophavsmænd, når deres værker fremføres offentligt. Selv om ophavsmanden har givet samtykke til en offentliggørelse af hans værk, antages det, at hans fornyede samtykke kræves, når der foreligger en ny selvstændig offentliggørelse af værket.

Motiverne til ophavsretsloven indeholder en bekræftelse af, at udsendelse af et værk gennem radiofoni eller fjernsyn anses for en offentlig fremførelse, og at gengivelse af et værk ved hjælp af mekaniske instrumenter som f. eks. højttaleranlæg er omfattet af begrebet »fremførelse«.

Når fællesantenneanlæg og andre fordelingsanlæg anvendes til fordeling af lyd- eller billedprogrammer, der ikke modtages fra Danmarks Radio eller andre radiospredningsinstitutioner, må det på baggrund af domspraksis antages, at fordelingen som oftest vil indebære en selvstændig offentliggørelse af de i programmerne indeholdte værker, idet den modtagende kreds næsten altid vil være offentlig i ophavsretslovens forstand. Ifølge ophavsretslovens kapitel II kan offentlig fremførelse af værker med visse undtagelser dog ske frit i en række specielle tilfælde, således bl. a. ved undervisning og ved gudstjeneste.

Når fællesantenneanlæg og andre fordelingsanlæg anvendes til fordeling af danske og udenlandske radiofoni- og fjernsynsudsendelser, er det vanskeligere med sikkerhed at afgøre, hvor-

når der kan siges at ske en sådan ny og selvstændig offentlig fremførelse af de i udsendelserne indeholdte værker, at (nyt) samtykke fra ophavsmændene må anses for påkrævet.

En nærmere afgrænsning må ske ved en fortolkning af ophavsretslovens § 2 på baggrund af lovens motiver, herunder også artikel 11 bis i den af Danmark ved kgl. resolution af 28. september 1961 tilrådte reviderede Bernerkonvention af 1948, til værn for litterære og kunstneriske værker, jfr. bekendtgørelse nr. 39 af 26. juli 1962 (Lovtidende C 1962, side 145), samt domspraksis på tilsvarende områder.

I motiverne (Folketingstidende 1959-60, tillæg A, spalte 2689) gives der tilslutning til domspraksis med hensyn til fastlæggelse af begrebet »offentliggørelse« i forbindelse med fremførelse af værker. Der henvises således til den af Koda fulgte praksis og til dommen i U.f.R. 1952, 269 H.D. (C. W. Obel mod Koda). Tilslutningen til denne doms resultat og den deraf udviklede praksis har fundet direkte udtryk i loven ved bestemmelsen i § 2, stk. 3, sidste punktum.

Løvrigt indeholder motiverne intet specielt om, hvorledes fordeling af radiofoni- og fjernsynsudsendelser pr. tråd skal vurderes i denne sammenhæng.

Gennem ratifikationen af Bernerkonventionen af 1948 har Danmark forpligtet sig til at give værker fra de lande, som har tiltrådt konventionen, samme beskyttelse som danske værker (national behandling) og til at sikre udenlandske værker de i konventionen hjemlede retigheder (minimumsbeskyttelse).¹⁾ Ved ratifikationen af konventionen har man fra dansk side ment at opfylde konventionens bestemmelser ved ophavsretslovens § 2. I henhold til anordning nr. 365 af 23. september 1965 er ophavsretsloven gjort anvendelig på værker fra de øvrige konventionslande.

Efter konventionens artikel 11 bis, stk. 1, skal ophavsmændene beskyttes mod:

1) radioudsendelse af deres værker eller udspreddning til offentligheden af disse værker ved hjælp af ethvert andet middel, der tjener til uden tråd at udsprede tegn, lyde eller billeder;

2) enhver udspreddning til offentligheden med eller uden tråd af det radioudsendte værk, når

¹⁾ Pr. 15 1967 var bl. a. følgende lande tilsluttet konventionen: Finland, Norge, Sverige, Storbritanien, Frankrig, Belgien, Holland, Vesttyskland, Østrig, Italien, Spanien og Portugal.

denne udspredding foretages af anden virksomhed end den oprindelige;

3) udspredding til offentligheden ved hjælp af højttaler eller ethvert andet lignende instrument, der ved tegn, lyde eller billeder gengiver det radioudsendte værk.

For del: her behandlede spørgsmål har navnlig forståelsen af bestemmelsen i 2. led betydning. Denne bestemmelse omfatter efter sin ordlyd både direkte og forskudt transmission af radiofoni- og fjernsynsudsendelser, når transmissionen foretages af en anden virksomhed end den oprindelige.

Ifølge motiverne til bestemmelsen, således som de fremgår af dokumenterne fra konferencen i Bruxelles i 1948, har formålet med bestemmelsen først og fremmest været at sikre ophavsmændene en kontrol med deres værker, når de udsendelser, hvori værkerne indgår, videresendes til en anden kreds end den, der falder inden for den oprindelige udsendelses normale rækkevidde. Beskyttelse imod den første udsendelse af et værk indeholdes i 1. led. Det på konferencen fremlagte tekstforslag til 2. led lød således: »hver ny udspredding til offentligheden af det radioudsendte værk, hvad enten det sker pr. tråd eller ad trådløs vej«. På grund af vanskelighederne med at fastlægge et anvendeligt kriterium for en sådan viderespredding af udsendelserne valgte man den i teksten angivne formulering, hvor kriteriet for beskyttelsen dels knyttes til begrebet »udspredding til offentligheden«, dels til det forhold, at spredningen foretages af en anden virksomhed end den oprindelige. Efter sin ordlyd vil bestemmelsen således også kunne omfatte det tilfælde, at en ny selvstændig organisation over et trådanlæg spreder udsendelserne til en offentlig kreds inden for det område, der samtidig er dækket af den oprindelige udsendelse. Under hensyn til at en sådan situation næppe er af praktisk betydning og på baggrund af oplysningerne om bestemmelsens tilblivelse og begrundelse synes det naturligt på dette punkt at forstå bestemmelsen således, at den alene omfatter tilfælde, hvor spredning sker til en offentlig kreds, der ikke samtidig er dækket af den oprindelige udsendelse.

Efter den foreliggende domspraksis²⁾ anses

²⁾ Der henvises til U.f.R. 1930, 646 (HD), U.f.R. 1932, 1010 (HD), U.f.R. 1952, 269 (HD) og U.f.R. 1962, 922 (ØLD).

modtagning og fremførelse af radiofoni- og fjernsynsudsendelser i restauranter, større industrivirksomheder og i pensionater for en ny selvstændig offentlig fremførelse af de i udsendelserne indeholdte værker, som nyder beskyttelse i henhold til ophavsretsloven. Der kan ikke med sikkerhed ud fra denne domspraksis drages slutninger med hensyn til spørgsmålet om, hvornår der ved fordeling af radiofoni- og fjernsynsudsendelser via normale fællesantenneanlæg sker en ny selvstændig offentliggørelse.

Radiofoni- og fjernsynsorganisationerne har normalt for den væsentligste del af de benyttede værker gennem kollektive aftaler med de pågældende ophavsmænds organisationer opnået samtykke til udsendelse af værkerne over deres sendere og dermed til de lyttere og seere, som befinder sig i senderens dækningsområde. Afgiften til ophavsmændene må da antages at være fastsat bl. a. under hensyn til det potentielle antal lyttere og seere for vedkommende radio- og fjernsynsselskab.

I det omfang et fællesantenneanlæg alene tjener som et teknisk hjælpemiddel til opnåelse af en forbedring af modtagningen af radiofoni- og fjernsynsudsendelser for abonnenterne inden for de pågældende radiofoni- og fjernsynsorganisationers normale dækningsområde, kan fordelingen af udsendelserne over anlægget efter udvalgets opfattelse næppe antages at indebære en ny offentliggørelse af værkerne.

Når radiofoni- eller fjernsynsudsendelser over anlægget fordeles til områder, der ikke falder inden for fjernsyns- og radioselskabets normale dækningsområde, vil udvalget derimod være tilbøjelig til at mene, at fordelingen af de udsendte værker vil kunne indebære en ny offentliggørelse af værkerne, idet de gøres tilgængelige for en ny kreds.

3. Beskyttelse af udøvende kunstnere.

Ophavsretsloven indeholder i § 45 følgende bestemmelser:

»En udøvende kunstners fremførelse af et litterært eller kunstnerisk værk må ikke uden kunstnerens samtykke.

- a) optages på gramfonplade, lydbånd, film eller anden indretning, der kan gengive den;
- b) umiddelbart udsendes i lydradio eller fjernsyn;
- c) på anden måde ved samtidig overføring ad teknisk vej gøres offentligt tilgængelig for en anden kreds end den, for hvilken kunstneren direkte optræder.

Er fremførelsen optaget som anført i stk. 1, punkt a), må den ikke uden kunstnerens samtykke overføres til anden indretning, der kan gengive den, førend 25 år er forløbet efter udgangen af det år, da fremførelsen fandt sted.

På optagelser, udsendelser og overføringer som nævnt i stk. 1 og stk. 2 finder bestemmelserne i § 3, § 11, stk. 1, § 14, stk. 1, §§ 17, 20 og 21, § 22, stk. 2 og 3, samt §§ 27-31 tilsvarende anvendelse.

Uanset bestemmelsen i stk. 1 b) kan Det kongelige Teater lade teatrets festforestillinger eller forestillinger i anledning af officielle besøg udsende af Danmarks Radio i lydradio og fjernsyn.

I motiverne (Folketingstidende 1959-60, tillæg A, spalte 2762) til § 45 hedder det bl. a.:

»Forbudet mod at udsende præstationen i radio eller på anden måde at gøre den offentlig tilgængelig for en videre kreds end den, der umiddelbart optrædes overfor, er ikke til hinder for, at en radioudsendelse f. eks. i en restaurant eller en biograf gives for almenheden ved hjælp af højttaler e. lign. Hensigten med bestemmelsen i § 45 må nemlig siges at være den at beskytte kunstneren mod, at en fremførelse mod hans ønske gøres tilgængelig for en anden, måske langt større kreds end den, han umiddelbart optræder for. Når kunstneren har indvilget i, at fremførelsen udsendes i radio eller fjernsyn, er publikumskredsen dermed så vidt, at det ud fra de synspunkter, hvorom der er tale, næppe spiller nogen rolle, om udsendelsen af visse modtagere udnyttes til offentlig gengivelse ved hjælp af højttaler.

Med det i stk. 1 c) anvendte udtryk »samtidig overføring ad teknisk vej« tænkes eksempelvis på det tilfælde, at en koncertarrangør pr. tråd overfører en fremførelse i en koncertsal til et andet lokale. En sådan overføring bør ikke kunne ske uden samtykke fra kunstneren, men det kan ikke kræves, at samtykket er givet udtrykkeligt. Såfremt den udøvende kunstner på forhånd har kendskab til de trufne tekniske foranstaltninger og ikke protesterer, vil dette i de fleste tilfælde kunne opfattes som en stiltiende sanktion af fremgangsmåden.»

Hovedformålet med disse beskyttelsesregler, der tillægger kunstneren eneret til optagelse, indspilning og udsendelse af hans præstationer, er ifølge motiverne at yde den udøvende kunstner beskyttelse imod illoyal udnyttelse af hans personlige fremførelse af et litterært eller kunstnerisk værk.

Gennem sin tilslutning til Romkonventionen af 26. oktober 1961, jfr. side 16 har Danmark forpligtet sig til at yde udøvende kunstnere i konventionens øvrige deltagerlande en beskyttelse svarende til den, som tilkommer udøvende danske kunstnere for deres præstationer her i landet.

Den i § 45, stk. 1b) opstillede beskyttelse imod, at udøvende kunstneres præstationer uden disses samtykke umiddelbart udsendes i radiofoni og fjernsyn antages kun at omfatte den udsendelsesvirksomhed, som finder sted samtidig med den pågældende kunstners fremførelse af sin præstation. Efter bestemmelsen ydes der således ikke beskyttelse imod, at en udøvende kunstners præstationer, der er optaget på grammofoonplader, ved hjælp af disse udsendes i radiofoni eller fjernsyn, men i sådanne tilfælde vil kunstneren kunne fremsætte krav om vederlag i medfør af ophavsretslovens § 47. Loven tager ikke direkte stilling til spørgsmålet, hvorvidt et radio- eller fjernsynsforetagende er berettiget til uden samtykke at foranstalte genudsendelser af udøvende kunstneres fremførelser ved hjælp af optagelser, som radio- eller fjernsynsforetagendet selv har iværksat, men det må antages at være forudsat, at spørgsmål af denne art vil være klarlagt gennem aftaler med de udøvende kunstneres organisationer. Det bemærkes herved, at kunstnerens samtykke er nødvendigt for, at en optagelse af hans præstation på bånd kan finde sted.

Som anført i motiverne sigter § 45 på at sikre de udøvende kunstnere mod, at deres præstationer gøres tilgængelige for en anden kreds end den, de er bestemt for. Da Danmarks Radios udsendelser er bestemt til modtagning overalt her i landet, må det antages, at benyttelsen af fællesantenneanlæg til fordeling af udsendelserne næppe vil kunne udløse krav om vederlag til de i udsendelserne medvirkende udøvende kunstnere. Det samme må formentlig antages at gælde med hensyn til udøvende kunstnere, hvis præstationer indgår i udenlandske udsendelser, som fordeles over fællesantenneanlæg her i landet til abonnenter inden for de pågældende udenlandske radio- og fjernsynsforetagenders dækningsområde.

Sker fordelingen derimod til andre områder, opstår spørgsmålet om, hvorvidt en sådan virksomhed uden samtykke fra de udøvende kunstnere vil kunne anses for stridende imod det i § 45, stk. 1 b) opstillede forbud imod præstationernes umiddelbare udsendelse i radiofoni og fjernsyn og måske tillige mod det i § 45, stk. 1 c) opstillede forbud imod, at præstationerne ved samtidig overføring ad teknisk vej gøres offentlig tilgængelige for en anden kreds end den, for hvilken kunstneren direkte optræder. Om dette er tilfældet må efter udval-

gets opfattelse antagelig bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde under hensyntagen til størrelsen og arten af den kreds, hvortil fordelingen sker.

Da samtykke efter ophavsretslovens § 48, stk. 1, 1. pkt., fra vedkommende radioorganisation må antages at være fornødent i samme omfang som samtykke fra de udøvende kunstnere i de heromhandlede tilfælde, må det iøvrigt antages, at spørgsmålet i praksis måske vil kunne løses på baggrund af de overenskomster, EBU har indgået med de internationale kunstnerorganisationer om størrelsen af de vederlag, der udbetales de udøvende kunstnere, når disses præstationer i radiofoni- eller fjernsynsudsendinger overføres fra et land til et andet.

C. Den tekniske lovgivning.

Efter § 1 i lov nr. 84 af 11. maj 1897 om telegrafer og telefoner har staten eneret til anlæg og drift af telegrafer og telefoner på dansk land- og søterritorium.

Ved lovens § 3 er dog bl. a. følgende anlæg undtaget fra eneretten:

- »c. anlæg inden for en ejendoms grænser eller mellem flere samme ejer tilhørende eller til en og samme bedrift forenede ejendomme, for så vidt anlægget ikke fører over det statens højhedsret undergivne søterritorium, alt dog under forudsætning af, at det pågældende anlæg alene benyttes til ejerens eget brug;
- d. anlæg der iværksættes af indtil ti personer udelukkende til eget brug for så vidt anlægget ikke fører over statens søterritorium, og afstanden mellem dets endepunkter i ingen retning overstiger tre mil, alt dog kun under forudsætning af, at der i anlægsøjeblikket på de vedkommende steder ikke findes enten statsanlæg eller koncessionerede anlæg, som kunne de pågældende personer til nytte.«

I lovens § 5 er fastsat bødestraf for den »der anlægger telegraf- eller telefonledninger uden at have ret dertil i medfør af foranstående bestemmelse.«

Med støtte i disse regler har generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet til stadighed haft mulighed for at udøve en vis kontrol med hensyn til fordelingsanlæggenes udvikling og anvendelse, således som det nærmere er omtalt side 12-13.

Ved behandlingen af konkrete sager fra de

seneste år har post- og telegrafvæsenet videreført den tidligere praksis, idet der til oprettelse og drift af anlæg, som ikke omfattes af 1897-lovens § 3, fortsat stilles en række tekniske krav m. v.

Ved bevarelsen af de ansøgninger, post- og telegrafvæsenet har modtaget vedrørende oprettelse og drift af fællesantenneanlæg omfattende flere ejendomme, er det blevet meddelt ansøgeren, at der fra post- og telegrafvæsenets side indtil videre ikke vil være noget til hinder for oprettelse og drift af anlæggene under forudsætning af, at der udstedes måleattest for disse i henhold til de gældende normer for antenneanlæg for modtagning af radiofoni og fjernsyn, jfr. foran side 6, og at det enkelte anlæg iøvrigt er udført på en sådan måde, at det ikke giver anledning til forstyrrelser af andre tele-tjenester.

I tilslutning hertil har post- og telegrafvæsenet forlangt oplysning om ejerforholdene til det enkelte anlæg samt underretning om, hvem der er ansvarlig for oprettelsen og driften af anlægget. Ejers dette af flere, er der stillet krav om, at disse skal være sluttet sammen i et ejerlav, en grundejerforening eller lignende, således at en enkelt instans er ansvarlig for anlægget.

Medens man som omtalt side 12 tidligere har anset sig beføjet til ved siden af tekniske vilkår at gøre koncessioner til oprettelse og drift af trådfordelingsanlæg betinget af forhold af ikke teknisk art, således f. eks. at der over anlæggene ikke måtte fordeles egne programmer, har man fra generaldirektoratets side efter den nugældende radiospredningslovs ikrafttræden i 1959 undladt at medtage ikke-tekniske vilkår. Uden at generaldirektoratet har villet tage stilling til om sådanne vilkår kunne opstilles, har man henledt ansøgernes opmærksomhed på, at de principielle spørgsmål, herunder tillige eventuelle ophavsretlige problemer vedrørende benyttelse af fællesantenneanlæg til fordeling af interne programmer eller af udenlandske programmer henhører under ministeriet for kulturelle anliggender.

Generaldirektoratet har endvidere i forbindelse med etablering af større fællesantenneanlæg anført, at det ikke kan udelukkes, at der vil fremkomme nærmere retningslinjer og eventuelt begrænsninger i vilkårene for oprettelse og drift af sådanne anlæg.

For så vidt angår anlæg, hvortil post- og telegrafvæsenet og telefonselskaberne udlejer

ledninger, f. eks. til Metronome Music A/S, jfr. ovenfor side 8, er det i aftalen fastsat, at disse ledninger ikke uden teleadministrationernes tilladelse må anvendes til andet formål end det, hvortil de er lejet.

Da lov nr. 84 af 11. maj 1897 om telegrafer og telefoner som ændret ved lov nr. 119 af

31. marts 1960 ved kgl. anordning nr. 16 af 31. januar 1961 med visse ændringer er sat i kraft i Grønland den 1. februar 1961, må det antages, at der fra statens side i samme omfang som i det øvrige Danmark vil kunne gribes regulerende ind med hensyn til oprettelse og drift af trådfordelingsanlæg i Grønland.

VI. Udvalgets almindelige bemærkninger.

Som det nærmere er omtalt i de foregående afsnit, foregår der allerede nu i et vist omfang trådfordeling af lyd- og billedprogrammer og andre meddelelser til opfyldelse af en række specielle formål. Mindre fællesantenneanlæg omfattende en eller flere blokke i et boligkompleks har været anvendt i adskillige år dels af praktiske grunde, dels for at sikre en bedre modtagning af både danske og udenlandske radiofoni- og fjernsynsprogrammer.

Det må antages, at trådfordeling i de kommende år i stigende grad vil indgå i publikums almindelige forsyning med radiofoni- og TV-programmer. Den forøgede bymæssige bebyggelse under udstrakt anvendelse af højt byggeri udført i jernbeton og den uundgåelige stigning i det radiomæssige støjniveau, der er en følge af den stadigt stigende anvendelse af elektricitet såvel i erhvervslivet som i borgernes private tilværelse, gør den enkeltes tilfredsstillende direkte modtagning af programmer i form af relativt svage elektromagnetiske signaler stadig vanskeligere uanset mulighederne for at gribe regulerende ind over for støjkluder efter lov nr. 201 af 31. maj 1963 om foranstaltninger mod forstyrrelse af radiomodtagning.

Udvalget finder i overensstemmelse hermed, at udviklingen hen imod omfattende fællesantenneanlæg og trådfordelingsnet er ønskelig ud fra flere synspunkter: Æstetiske og økonomiske hensyn tilgodeses, idet man undgår den for by- og landskabsbilledet skæmmende skov af enkeltantennor og ofte opnår en besparelse for den enkelte husstand; der sikres de enkelte lyttere og fjernseere en god modtagekvalitet og ofte et programvalg, der ikke vil kunne opnås inden for rimelige økonomiske grænser med

individuelle antenner; forstyrrelsesproblemerne bliver reduceret, og inden for visse områder specielt i mindre forholdsvis tæt sammenbyggede byer vil effektive fællesantenneanlæg kunne sikre en tilfredsstillende modtagning fra en fjernere liggende hovedsender og derved gøre etablering af lokale hjælpesendere (kanalom sættere) overflødig.

Det må imidlertid antages, at der er eller inden for den nærmeste fremtid vil blive etableret så omfattende fællesantenneanlæg eventuelt med indbyrdes forbindelse, at der består mulighed for over sådanne anlæg at fordele private lyd- og billedprogrammer finansieret ved reklameindslag o. lign. til et meget stort antal private hjem.

Da programmerne vil kunne produceres centralt og fremsendes i form af lydbånd og fjernsynsfilm til spredning over lokale antenneanlæg i hele landet, er forudsætningerne således til stede for udvikling af et nyt massekommunikationsmiddel, som stort set indebærer samme muligheder for påvirkning af befolkningen som de trådløst fordelte radiofoni- og fjernsynsprogrammer.

Som nævnt ovenfor side 14 f. kan det næppe antages, at fordeling af programmer over fællesantenneanlæg og andre trådfordelingsanlæg vil udgøre en krænkelse af Danmarks Radios eneret i henhold til radiospredningslovens § 1, og det kan efter udvalgets opfattelse næppe heller antages, at der med støtte i loven af 1897 om telegrafer og telefoner vil kunne gribes ind med hensyn til indholdet af det programstof, der fordeles over anlæggene.

Man må derfor se i øjnene, at udviklingen vil kunne føre til en undergravning af Dan-

marks Radios hidtidige, faktiske eneret på spredning her i landet af radiofoni- og fjernsynsprogrammer og dermed af de hovedprincipper, lovgivningsmagten gennem radiospredningslovens bestemmelser har fastsat for udvælgelse og spredning af programstof til offentligheden: offentlig kontrol gennem et i princippet folkevalgt radioråd og forbud mod reklameindslag i udsendelserne.

Medens det ville ligge uden for udvalgets opgave at udtale sig om, hvilken ordning der på længere sigt bør gælde for spredning af programstof til offentligheden, finder man at burde pege på, at det måtte forekomme uheldigt, hvis den hidtil fastlagte ordning gradvis blev undergravet gennem trådfordeling af private reklameprogrammer, uden at folketinget fik mulighed for at tage stilling hertil.

Da spørgsmålet om udsendelse af privat producerede programmer over trådfordelingsanlæg har sammenhæng med problemer, som kommer til overvejelse i den af ministeren for kulturelle anliggender den 15. juni 1967 nedsatte Radiokommission, finder udvalget det naturligt, at spørgsmålene på længere sigt afgøres i lyset af de synspunkter, der måtte blive fremsat i den betænkning, der til sin tid afgives af kommissionen.

Udvalget må derfor anbefale, at der søges gennemført en lovgivning, som indtil videre opretholder den tilstand, der har udviklet sig på baggrund af den gældende radiospredningslov, således at privat producerede radiofoni- og fjernsynsprogrammer ikke over fællesantenneanlæg og andre trådfordelingsanlæg fordeles til private hjem.

Medens der således efter udvalgets opfattelse bør gennemføres en begrænset regulering af benyttelsen af anlæggene, synes der efter de indtil nu invundne erfaringer ikke ud fra tekniske hensyn at være behov for gennemførelse af regler, som begrænser anlæggenes antal eller

størrelsen af det enkelte anlæg. Udvalget må imidlertid anse det for ønskeligt, at der navnlig for at sikre lyttere og seere den bedst mulige modtagelse af radiofoni- og fjernsynsprogrammer over fællesantenneanlæg åbnes mulighed for, at der, også hvor anlægget kun omfatter én ejendom, af det offentlige stilles visse tekniske krav til anlæggets kvalitet. Da det kan forekomme tvivlsomt, om bestemmelserne i loven af 1897 om telegrafer og telefoner på længere sigt fortsat bør bringes i anvendelse på fællesantenne- og trådfordelingsanlæg, der etableres med henblik på fordeling af radiofoni- og fjernsynsudsendelser, må udvalget endvidere finde det rigtigst, at det i forbindelse med de her foreslåede regler tydeliggøres, at oprettelse af fællesantenneanlæg, som omfatter mere end én ejendom, kræver tilladelse fra det offentlige.

Efter karakteren af de regler, hvis gennemførelse udvalget således går ind for, har udvalget ikke ment at burde foreslå, at reglerne på nuværende tidspunkt indarbejdes i radiospredningsloven eller i den tekniske lovgivning, men foreslår i stedet, at de søges gennemført som en særlig lov, der fastlægger såvel den regulering af anlæggenes oprettelse og drift, der findes ønskelig, som den begrænsede regulering af anlæggenes benyttelse, der må anses for nødvendig i den foreliggende situation.

Der henvises til det af udvalget udarbejdede udkast til lov om fællesantenneanlæg m. v. med tilhørende bemærkninger, se side 24-26.

Udvalget ønsker at tilføje, at de i afsnit V B. nævnte bestemmelser i ophavsretsloven og i særdeleshed reglerne i ophavsretslovens § 48, stk. 1, i relation til fællesantenneanlæg og trådfordelingsanlæg på en række punkter synes at frembyde en sådan tvivl, at det efter udvalgets opfattelse vil være naturligt, at man ved en eventuel revision af loven søger bestemmelserne tydeliggjort.

København, juni 1967.

Axel Fischer

Ejnar Jensen

Edvard Jeppesen
(formand)

Ole Unmack Larsen

Hans Laursen

/ Hans Jacob Kjær
(sekretær)

VII. Udkast til lov om fællesantenneanlæg m.v.

§ 1. Fællesantenneanlæg og andre anlæg til fordeling af lyd- eller billedprogrammer til modtagerapparater, lydgenerere eller billedskærme i lokaler, der anvendes til privat beboelse, må kun indrettes og benyttes til fordeling af radiofoni- og fjernsynsprogrammer, som udsendes af Danmarks Radio eller af radiospredningsinstitutioner i udlandet.

Stk. 2. Fordeling af programmerne må kun ske uden ændringer og samtidig med, at udsendelserne finder sted.

Stk. 3. Ministeren for kulturelle anliggender kan i særlige tilfælde efter forhandling med radiorådet tillade, at bestemmelsen i stk. 1 fraviges.

§ 2. Ministeren for offentlige arbejder kan fastsætte regler om den tekniske udførelse af anlæg som nævnt i § 1 og om godkendelse af sådanne anlæg.

§ 3. Anlæg til fordeling af lyd- eller billedprogrammer til modtagerapparater, lydgenerere eller billedskærme i mere end én ejendom

må kun indrettes og benyttes efter tilladelse fra ministeren for offentlige arbejder.

§ 4. Ministeren for offentlige arbejder kan fastsætte afgifter for godkendelser efter § 2 og tilladelser efter § 3.

§ 5. Overtrædelse af § 1, stk. 1-2 og § 3 straffes med bøde.

Stk. 2. På samme måde straffes den, som tilsidesætter vilkår for en tilladelse efter § 1, stk. 3, eller efter § 3.

Stk. 3. I forskrifter, som udfærdiges i medfør af loven, kan fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

Stk. 4. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, andelsselskab eller lignende, kan bødeansvar pålægges virksomheden som sådan.

§ 6. Loven træder i kraft den . . . .

§ 7. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft i Grønland med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.

VIII. Bemærkninger til lovudkastet.

Almindelige bemærkninger.

Om baggrunden for lovudkastet henvises til udvalgets bemærkninger i afsnit VI, jfr. side 22-23.

Som det fremgår af disse bemærkninger, har lovudkastet først og fremmest til formål at forhindre, at den eneret til spredning af radiofoni- og fjernsynsprogrammer til offentligheden, som tilkommer Danmarks Radio, gradvis undergraves ved, at fællesantenneanlæg og andre trådfordelingsanlæg anvendes til spredning af privat producerede lyd- eller billedprogrammer.

I overensstemmelse hermed er der i lovudkastet optaget bestemmelser, der i den udstrækning, udvalget har fundet det fornødent, for-

byder, at fællesantenneanlæg og andre anlæg til fordeling af lyd- eller billedprogrammer anvendes til andre formål end fordeling af de programmer, der udsendes af Danmarks Radio eller af radiospredningsorganisationer i udlandet.

Herudover indeholder lovudkastet hjemmel til at fastsætte regler om den tekniske udførelse af fællesantenneanlæg m. v. og om godkendelse af sådanne anlæg, ligesom det i udkastet er præciseret, at oprettelse af anlæg omfattende mere end én ejendom ligesom efter gældende praksis, jfr. lov nr. 84 af 11. maj 1897 om telegrafer og telefoner, kræver særlig tilladel-

Bemærkninger til lovudkastets enkelte bestemmelser.

Til § 1.

Til stk. 1. Denne bestemmelse omfatter fadlesantenneanlæg og andre anlæg til fordeling af lyd- eller billedprogrammer, uanset om anlægget omfatter en eller flere ejendomme, og uanset om der i anlægget indgår ledninger eller andre faciliteter, som er lejet hos post- og telegrafvæsenet eller de koncessionerede telefonselskaber.

Efter sin formulering finder bestemmelsen imidlertid kun anvendelse på fællesantenneanlæg og andre anlæg, der ligesom disse anvendes til *fordeling* af lyd- eller billedprogrammer. Det følger heraf, at anlæg inden for en enkelt husstand ikke er omfattet af bestemmelsen.

En yderligere begrænsning af bestemmelsens anvendelsesområde følger af, at den kun omfatter anlæg til fordeling af lyd- eller billedprogrammer, og således ikke finder anvendelse på telefonanlæg, interne samtaleanlæg o. lign. Begrebet program kan næppe afgrænses helt nøjagtigt, men man er ved udarbejdelsen af lovudkastet gået ud fra, at de objektive oplysninger af forskellig art, eksempelvis »telefonavisen«, vejrudsigter, »klokken«, der er til rådighed for telefonabonnenter, ikke kan henføres under begrebet, og at telefonselskaberne derfor vil kunne opretholde denne betjening af abonnenterne uden særlig dispensation efter stk. 3.

Endelig finder bestemmelsen kun anvendelse på anlæg, der er tilsluttet modtagerapparater o. lign., som er opstillet i lokaler, der anvendes til privat beboelse. Heraf følger blandt andet, at bestemmelsen ikke omfatter de side 8 omtalte anlæg, herunder anlæg til fordeling af musikprogrammer til hoteller, restauranter, industrivirksomheder, butikker o. lign., medmindre programmerne tillige fordeles til lokaler, der anvendes til privat beboelse.

De anlæg, som herefter er omfattet af bestemmelsen, må kun indrettes og benyttes til fordeling af radiofoni- og fjernsynsprogrammer, som udsendes af Danmarks Radio eller af radiospredningsorganisationer i udlandet. Der må således ikke over sådanne anlæg ske fordeling af reklameudsendelser eller andre privat producerede programmer eller indslag, og anlæggene må ikke indrettes med det apparatur,

som en sådan fordeling forudsætter. Som det fremgår heraf, vil bestemmelsen ikke blot hindre fordeling af selvstændige privat producerede programmer, men også yde beskyttelse imod, at Danmarks Radios eller udenlandske radioorganisationers programmer fordeles med tilføjelser af nogen art, selv om tilføjelserne ikke i sig selv måtte kunne betegnes som »programmer«.

Til stk. 2. Denne bestemmelse, hvorefter fordelingen af programmerne kun må ske uden ændringer og samtidig med, at udsendelserne finder sted, har i første række til formål at sikre, at samtlige de udsendelser, der indgår i programmerne, i uforkortet form er til rådighed for lytterne og seerne i samme øjeblik, udsendelserne finder sted. Bestemmelsen yder endvidere beskyttelse mod enhver form for »genudsendelse« af programmerne over fællesantenneanlæg m. v. og supplerer således reglerne i ophavsretslovens § 48.

Til stk. 3. Da der undertiden vil kunne være behov for at dispensere fra bestemmelsen i stk. 1, foreslås det, at ministeren for kulturelle anliggender i særlige tilfælde efter forhandling med radiatorådet kan tillade, at bestemmelsen fraviges. Denne dispensationsbestemmelse vil kunne anvendes på fordeling af særlige programmer, eksempelvis sådanne der som nævnt side 8 er iværksat af Dansk Blindesamfund i et par ejendomme, der bebos af blinde.

Til § 2.

Såvel hensynet til forbrugerne (lyttere og seere) som samfundsøkonomiske hensyn gør det ønskeligt at sikre, at anlæggene opfylder rimelige kvalitetskrav, og det foreslås derfor, at ministeren for offentlige arbejder skal kunne fastsætte regler om den tekniske udførelse af anlæggene og godkendelsen af disse. Herigennem vil det også være muligt at tilgodese eventuelle interesser i, at anlæggene senere kan indgå i mere omfattende trådfordelingssystemer.

Til § 3.

Som omtalt side 21 har post- og telegrafvæsenet med støtte i bestemmelserne i lov nr. 84 af 1897 om telegrafer og telefoner udøvet en vis kontrol med hensyn til oprettelse og drift af fadlesantenneanlæg og andre trådfordelingsanlæg, som omfatter mere end én ejendom.

I overensstemmelse med den således udvik-

lede praksis præciseres det i § 3, at der til oprettelse af sådanne anlæg kræves tilladelse fra ministeren for offentlige arbejder. Dette gælder som hidtil, uanset om de modtagerapparater o. lign., hvortil fordelingen sker, er opstillet i lokaler, der anvendes til privat beboelse, eller i andre lokaler. I denne henseende har bestemmelsen således et væsentligt videre anvendelsesområde end reglerne i udkastets § 1.

For tilladelser, som meddeles i henhold til bestemmelsen, vil der kunne fastsættes vilkår med hensyn til den tekniske indretning og drift af anlægget, ligesom det vil kunne kræves, at tilslutning til anlægget tilbydes samtlige interesserede inden for det område, som anlægget dækker.

For så vidt angår anlæg, hvormed udenlandske radio- og fjernsynsprogrammer kan fordeles til områder, der ligger uden for vedkommende senders normale dækningsområde, bør tilladelsen endvidere efter forhandling med ministeren for kulturelle anliggender kunne betinges af, at der tilvejebringes tilladelse til spredningen fra vedkommende udenlandske radioorganisation, jfr. ophavsretslovens § 48 og bestemmelserne i

Romkonventionen af 26. oktober 1961 og i den europæiske overenskomst af 22. juni 1960 om beskyttelse af fjernsynsudsendelser, som er omtalt i afsnit V, side 16.

Som nævnt side 8 vil det ved større anlæg kunne være hensigtsmæssigt, at ledningsnettet etableres ved post- og telegrafvæsenets eller vedkommende telefonselskabs foranstaltning. Da trådfordeling må forventes i stigende omfang at blive anvendt til publikums forsyning med radiofoni- og fjernsynsprogrammer, vil der på langt sigt kunne være betydelige offentlige og samfundsøkonomiske interesser forbundet med at sikre en effektiv koordinering af udbygningen af større trådfordelingsanlæg, og hensynet hertil må forventes at ville kunne begrunde, at der gives afslag på ansøgninger om tilladelse til oprettelse af større private anlæg.

Til § 4.

Det foreslås, at der skal kunne fastsættes afgifter til dækning af de udgifter til måling m.v., som vil være forbundet med godkendelser efter § 2 og tilladelser efter § 3.

Oversigt vedrørende forholdene i udlandet.

Storbritannien.

I Storbritannien blev der i 1955 åbnet adgang til oprettelse af private fjernsynsselskaber i konkurrence med det statskontrollerede British Broadcasting Corporation (BBC). Der er siden da blevet oprettet 13 kommercielle, private selskaber, som hver dækker et bestemt geografisk område, og som fuldt ud finansieres gennem reklameindtægter. Denne kommercielle virksomhed, som sædvanligvis betegnes Independent Television (ITV), er underkastet kontrol af statsorganet Independent Television Authority (ITA).

Siden 1920-erne har man bl. a. som led i forbedringen af de bestående modtageforhold benyttet trådfordelingsanlæg til fordeling af BBC's lydradioprogrammer; i dag udsendes såvel BBC's som ITV's programstof i stor udstrækning over trådfordelingsanlæg.

Imidlertid falder distribution ved hjælp af trådfordelingsanlæg uden for området af den programvirksomhed, som varetages af BBC og ITV. Til oprettelse og drift af trådfordelingsanlæg kræves koncession, med mindre det enkelte anlæg kun omfatter en enkelt ejendom, eller når antallet af tilsluttede abonnenter er mindre end 20, og anlægget ikke drives erhvervsmæssigt.

Koncession til oprettelse og drift af trådfordelingsanlæg, der meddeles af Postmaster General, åbner adgang til etablering af et vilkårligt antal installationer inden for samme »Head Postmaster«s område. Det private selskab, som opnår koncession til oprettelse og drift af trådfordelingsanlæg svarer til staten en afgift, hvis størrelse afhænger af antallet af tilsluttede abonnenter.

Bortset fra det såkaldte »Pay-Television« (se nedenfor) er koncessionshaverne ikke berettiget til at fordele egne programmer over trådfordelingsanlæggene. Derimod består der en pligt til at fordele mindst ét af BBC's programmer over anlæggene; såfremt der over disse fordeles udenlandske programmer, er det ydermere en betingelse for koncessionen, at mindst ét ITV-program udsendes.

Udenlandske programmer indeholdende reklame må ikke fordeles over anlæggene.

Det bemærkes, at der i henhold til den engelske ophavsretslovgivning ikke tilkommer BBC og ITV nogen beskyttelse med hensyn til det udsendte programstof, og da Storbritannien i medfør af artikel 3 i Den europæiske overenskomst af 22. juni 1960 om beskyttelse af fjernsynsudsendelser har taget forbehold med hensyn til beskyttelsen angående tråddistribution i artikel 1, b), har ej heller udenlandske fjernsynsforetagender beskyttelse imod, at deres programmer spredes over anlæggene.

Pay-Television (PTV).

I 1966 blev der på forsøgsbasis tillagt et privat selskab PTV koncession til at producere og udsende programstof. Det pågældende selskab, hvis programmer udelukkende distribueres over trådfordelingsanlæg, har for øjeblikket ca. 15.000 abonnenter, alle i London.

Abonnenterne betaler for tilslutningen en afgift, hvis størrelse beror på omfanget af det modtagne programstof, som fortrinsvis består af spillefilm. Af hensyn til biograferne er det i koncessionen gjort til et vilkår, at sådanne film tidligst må udsendes 6 måneder efter, de har været vist i den lokale biograf.

Vesttyskland.

I Vesttyskland produceres de officielle fjernsynsprogrammer i samarbejde mellem de enkelte forbundslandes radiofoni- og fjernsynsforetagender.

Efter den gældende tyske lovgivning er disse foretagender eneberettigede til at drive radio- og fjernsynsspredning, det være sig såvel trådløs som pr. tråd.

Efter det for udvalget oplyste er der i Vesttyskland etableret et stort antal mindre trådfordelingsanlæg med indtil 100 tilsluttede abonnenter, hvorimod større anlæg ikke er hyppigt forekommende.

Ifølge lov om teleanlæg af 14. januar 1928 skal der til oprettelse og drift af radiofonianlæg med energiforstærkende eller frekvensomsættende enheder indhentes tilladelse fra post- og telegrafvæsenet.

Anlæggene må ikke benyttes til egne programmer, ligesom reklameindslag - bortset fra de, der er indeholdt i de officielle programmer - ej heller må fordeles over anlæggene.

Holland.

I Holland har det hollandske post- og telegrafvæsen på grundlag af en autorisation fra regeringen opført en række trådfordelingsanlæg, som også drives af post- og telegrafvæsenet. I landsbyen Dronten er der således etableret et omfattende anlæg, hvortil størsteparten af byens beboere er tilsluttet, og hvorover udsendes 2 fjernsynsprogrammer og 4 radiofoniprogrammer. På forsøgsbasis er der endvidere oprettet et anlæg i Haag, over hvilket 4 fjernsynsprogrammer og 14 radiofoniprogrammer fordeles.

Herudover er der endvidere af private oprettet et stort antal trådfordelingsanlæg, som dog ikke er så omfattende som de af det hollandske post- og telegrafvæsen oprettede og drevne.

I henhold til den hollandske lov om telegrafer og telefoner er kun post- og telegrafvæsenet berettiget til at oprette og drive trådfordelingsanlæg, og det erkendes, at de privat oprettede anlæg således er illegale.

Imidlertid er der i Holland overvejelser i gang vedrørende en ændring af den gældende lovgivning, således at der åbnes private muligheder for at etablere trådfordelingsanlæg.

Over de i Holland opførte anlæg fordeles såvel officielle hollandske programmer som programmer fra udenlandske — fortrinsvis tyske og belgiske - fjernsynsforetagender.

Reklame må ikke fordeles over anlæggene bortset fra indslag, som indgår i de officielle programmer; ligeledes må der ej heller udsendes egne programmer over anlæggene.

Den europæiske radiounion (EBU) har fremsat indsigelser imod benyttelsen af det eksperimentelle anlæg i Haag, men man har dog under hensyn til anlæggets forsøgsmæssige karakter stillet sagen i bero.

Det kan til slut oplyses, at den meget omfattende hollandske trådfordeling af udenlandsk programstof var anledning til, at man i artikel 2 i protokol af 22. januar 1965 til Den europæiske overenskomst om beskyttelse af fjernsynsudsendelser begrænsede den i overenskom-

sten artikel 3, stk. 1 (a), hjemlede adgang til at tage forbehold med hensyn til beskyttelse imod tråddistribution af udenlandske TV-programmer (se nærmere foran side 16).

Schweiz.

I Schweiz kræves der koncession til oprettelse og drift af trådfordelingsanlæg. I de tilfælde, hvor anlæggene kun omfatter en enkelt eller et begrænset antal ejendomme, meddeles koncessionen af det schweiziske post- og telegrafvæsen. Koncessionerne er i disse tilfælde gjort betinget af, at en række tekniske forhold er opfyldt, og at der over anlæggene ikke udsendes egne programmer.

Til oprettelse og drift af trådfordelingsanlæg, hvis virksomhed rækker ud over et begrænset antal ejendomme, kræves der koncession fra den schweiziske regering.

En sådan koncession er kun tillagt et enkelt privat selskab »Rediffusion SA«, der i Zürich f. eks. har udbygget et trådfordelingsanlæg, som omfatter 4.000 abonnenter. Rediffusion har lignende anlæg under udbygning i andre schweiziske byer; i Bern er der således planer om etablering af et anlæg, som kan betjene 25.000 abonnenter.

Koncessionen giver »Rediffusion SA« tilladelse til spredning af programmer fra SSR (Société Suisse de Radiodiffusion et Télévision) samt udenlandske programmer, ligesom egne indslag også er tilladt. Reklame er forbudt.

Det påtænkte anlæg i Bern forventes at ville komme til at omfatte 6 fjernsynsprogrammer: 1 tysksproget og 1 franksproget schweizisk program, 2 tyske programmer og 2 franske programmer.

I koncessionen til »Rediffusion SA« er det fremhævet, at selskabet har pligt til at bringe eventuelle ophavsretlige spørgsmål i orden.

Belgien.

I Belgien har BRT/RTB (Belgische Radio en Televisie-Radiodiffusion-Télévision Beige) en faktisk monopolstilling med hensyn til spredning af radiofoni og fjernsyn, idet selskabet er blevet tildelt dispositionsretten over alle de sendefrekvenser, Belgien råder over. Imidlertid falder distribution ved hjælp af trådfordelingsanlæg uden for monopollet.

I henhold til den gældende belgiske lovgivning kræver oprettelse og drift af trådfordelingsanlæg omfattende mere end én ejendom koncession, der meddeles på en lang række vilkår, hvoraf bl. a. kan nævnes, at samtlige programmer fra BRT/RTB skal kunne modtages over anlæggene.

Trådfordelingsanlæg i hoteller, hospitaler, klinikker eller asyler må ej heller oprettes uden tilladelse.

Det er i Belgien forbudt at fordele reklameprogrammer over anlæggene, og der kan af vedkommende minister endvidere udstedes forbud imod, at programmer fra kommercielle sendestationer i udlandet fordeles over anlæggene. Egne programmer må ej heller distribueres, hvorimod programmer fra udenlandske radio- og fjernsynsforetagender må fordeles over anlæggene.

I Belgien driver et privat aktieselskab »Cotidel« en række større trådfordelingsanlæg. Selskabet har således i byen Namur oprettet et anlæg, hvortil 4.900 abonnenter i juli 1965 var tilsluttet, og i byen Verviers et anlæg, der på samme tidspunkt havde 5.700 abonnenter. Et stort anlæg er endvidere etableret i Liege.

Over de nævnte anlæg udsendes ud over de officielle belgiske programmer udsendelser fra fjernsynsforetagender i Frankrig, Tyskland, Holland og Luxembourg.

EBU-principper.

Som foran nævnt har problemerne vedrørende udbygningen af trådfordelingsanlæg været drøftet inden for den europæiske radiounion (EBU), og som resultat af disse drøftelser ved-

tog EBU's administrationsråd i november 1965 at anbefale medlemsorganisationerne i lande, hvor tråddistribuering af fjernsynsudsendelser finder sted, at søge gennemført en ordning, hvorefter følgende principper sikres i forbindelse med udstedelsen af koncessioner til trådspredning:

(a) Koncessionshaveren skal forpligtes til at fordele mindst ét hjemmeprogram over anlægget, og i de tilfælde, hvor de tekniske forhold tillader det, mindst ét program fra hvert enkelt af de nationale fjernsynsforetagender.

(b) Udsendelsen af disse programmer skal omfatte programmerne i deres helhed, uden afbrydelser, begrænsninger eller tilføjelser.

(c) Fordeling af udenlandske programmer over anlæggene skal kun være tilladt, såfremt programmerne hidrører fra et lovligt udsendende fjernsynsforetagende (ikke »piratsendere«), og såfremt det fjernsynsforetagende, hvis programmer distribueres over anlægget, har givet samtykke hertil.

(d) Koncessionshaveren skal kun være berettiget til at fordele fjernsynsprogrammerne over anlægget samtidig med disses udsendelse.

(e) Koncessionen skal være uoverdragelig.

(f) Koncessionshaveren skal ikke være berettiget til at optage eller foranledige, at optagelse finder sted, af de fjernsynsprogrammer, der spredes over anlægget på mekaniske instrumenter, som kan gengive dem.

(g) Koncessionen bør endelig udformes således, at den forpligter koncessionshaveren til ved direkte henvendelse til rettighedshaverne at sikre sig enhver ret, som er fornøden til fjernsynsprogrammernes fordeling over anlægget.

Nr. 755 Radiolag;

given Stockholms slott den 30. december 1966

Vi GUSTAF ADOLF, med Guds nåde, Sveriges, Götas och Vendes Konung, göra veterligt: att Vi, med riksdagen¹⁾, funnit gott förordna som följer.

1 §.

I denna lag förstås med

radio sändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilkas frekvenser äro lägre än 3 000 gigahertz och vilka utbreda sig i rymden utan särskilt anordnad ledare,

trådsändning: ljud, bild eller annat meddelande som sänds med hjälp av elektromagnetiska vågor vilka äro bundna vid särskilt anordnad ledare,

rundradiosändning: radiosändning eller trådsändning som är avsedd att mottagas direkt av allmänheten, om sändningen icke avsedd för en sluten krets, vars medlemmar äro förenade genom en påtaglig gemenskap av annat slag än ett gemensamt intresse att lyssna på eller se sändningen,

sändare: anordning för radiosändning (radiosändare) eller trådsändning (trådsändare),

mottagare: anordning för mottagning av radiosändning eller trådsändning,

radioprogram: radiosändnings eller trådsändnings innehåll, om detta består av annat än, utom angivande av namn eller källa, enkla meddelanden om tid, väderlek, nyheter eller dylikt.

2 §.

Radiosändare får här i riket eller på svenskt fartyg eller luftfartyg utom riket innehas eller

användas endast av den som erhållit **tilstånd** av Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer.

Tillstånd meddelas för viss tid.

Konungen äger förordna om avgift för innehav av radiosändare.

3 §.

Mottagare får innehas och användas av var och en.

Konungen förordnar efter riksdagens hörande om avgift för innehav av mottagare. Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger meddela närmare föreskrifter om sådan avgift och ordningsföreskrifter för användning av mottagare.

Konungen äger meddela föreskrifter till skydd för telehemlighet.

4 §.

Bestämmelserna i 2 och 3 §§ äga ej tillämpning på radiosändare eller mottagare på utländskt fartyg, luftfartyg eller motorfordon.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger meddela föreskrifter för innehav och användning av sådan radiosändare och mottagare.

5 §.

Det företag som Konungen bestämmer äger med ensamrätt avgöra vilka radioprogram som skola förekomma i rundradiosändning från sändare här i riket.

Företaget får ej överlåta sin rätt enligt första stycket helt eller delvis utan medgivande av Konungen.

¹⁾ Prop. 1966: 149; KL³U 1; Rskr 370.

6 §.

Ensamrätten enligt 5 § skall utövas opartiskt och sakligt.

Ensamrätten skall i övrigt utövas efter riktlinjer som fastställas genom avtal mellan Konungen och företaget.

7 §.

För granskning av radioprogram som förekommit i rundradiosändning finnes radionämnden. Konungen meddelar närmare bestämmelser om nämndens verksamhet.

8 §.

Myndighet eller annat allmänt organ får ej i förväg granska eller föreskriva förhandsgranskning av radioprogram och ej heller förbjuda radiosändning eller trådsändning på grund av dess innehåll.

Bestämmelserna i första stycket hindra ej förhandsgranskning eller sändningsförbud i fråga om bild som återger Sverige eller del därav och som innehåller upplysning av betydelse för rikets försvar.

9 §.

Den som innehar eller använder radiosändare i strid mot bestämmelserna i denna lag eller mot villkor som föreskrivits vid meddelande av tillstånd enligt 2 § eller som driver verksamhet i strid mot bestämmelserna i 5 § domes till böter eller fängelse i högst ett år.

Sändare som använts såsom hjälpmedel vid eller varit föremål för brott enligt denna lag kan förklaras förverkad. Bestämmelserna i 36 kap. brottsbalken äga därvid tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1. juli 1967, då lagen den 3 maj 1946 (nr 172) om radioanläggningar m.m. skall upphöra at gälla.

Tillstånd som meddelats enligt den äldre lagen äger fortfarande giltighet.

Utän hinder av bestämmelserna i den nya lagen får verksamhet för trådsändning som påbörjats före den 1 november 1966 och som drives vid lagens ikraftträdande drivas även därefter i samma omfattning som den hade den 31 oktober 1966.

Det alla som vederbör hava sig hörsamligen att efterrätta. Till yttermera visso hava Vi detta med egen hand underskrivit och med Vårt kungl. sigill bekräfta låtit.

Stockholms slott den 30 december 1966.

Gustaf Adolf

(Kommunikationsdepartementet)

Olof Palme

Udkast til ændringer i den norske lov om kringskasting af 24-6 1933

Utkast til lovbestemmelser.¹⁾

1. Flertallets forslag.

I lov 24. juni 1933 (nr. 13) om kringkasting skal følgende bestemmelse lyde:

§ 1.

Norsk rikskringkasting skal ha enerett til å opprette og drive stasjoner og anlegg til kringkasting av tale, musikk, bilder og liknende ved radiobølger eller over tråd, egnet til å mottas direkte av allmennheten. Fra eneretten unntas sending av enkle meldinger.

Kongen kan i særlige tilfeller og på vilkår gi andre enn Norsk rikskringkasting tillatelse til å drive en begrenset kringkastingsvirksomhet.

Kongen kan gi nærmere bestemmelser om grensene mellom Norsk rikskringkastings og Telegrafverkets virksomhet.

§ 11.

Uten tillatelse av Norsk rikskringkasting er det forbudt å bruke, eie eller være i besittelse av kringkastingsmottaker eller av antenne eller annet tilbehør til slikt apparat.

Den som på lovlig måte er blitt eier eller besidder av apparat eller tilbehør som nevnt, skal dog også etter at en meddelt tillatelse er utløpet, ha adgang til så eie eller besidde tingen, såfremt han på den måte som Norsk rikskringkasting bestemmer, gir erklæring om at han har tatt vekk antenne og satt bort apparatet og ikke skal bruke eller holde oppstillet apparat eller tilbehør før ny tillatelse er gitt.

¹⁾ Forslagene til endringer i den någjeldende lovtekst er kursivert.

Norsk rikskringkasting fastsetter vilkårene for tillatelse etter denne paragraf.

Departementet kan dispensere fra bestemmelsen i første ledd.

2. Mindretallets forslag.

I lov 24. juni 1933 (nr. 13) om kringkasting skal følgende bestemmelse lyde:

§ 1.

Norsk rikskringkasting skal ha enerett til å opprette og drive stasjoner og anlegg til kringkasting av tale, musikk, bilder og liknende ved radiobølger, egnet til å mottas direkte av allmennheten. Fra eneretten unntas sending av enkle meldinger.

Norsk rikskringkasting skal ha rett til å drive kringkastingsvirksomhet som nevnt i første ledd over tråd. Kongen kan på vilkår gi andre tillatelse til å drive slik kringkastingsvirksomhet over tråd.

Kongen kan i særlige tilfeller og på vilkår gi andre enn Norsk rikskringkasting tillatelse til å drive en begrenset trådløs kringkastingsvirksomhet.

Kongen kan gi nærmere bestemmelser om grensene mellom Norsk rikskringkastings og Telegrafverkets virksomhet.

§ 11.

(Som flertallets forslag, dog slik at »kringkastingsmottaker« i første ledd erstattes med »apparat til å motta trådløs kringkasting«-).